

**Міністерство освіти і науки України
Київський національний торговельно-економічний університет
Вінницький торговельно-економічний
інститут КНТЕУ**

**Черкаський державний технологічний університет
Чернігівський національний технологічний університет
Департамент фінансів Вінницької обласної державної
адміністрації
Управління Північного офісу Держаудитслужби у Вінницькій
області**

**«ОБЛІК, КОНТРОЛЬ І АНАЛІЗ В
УПРАВЛІННІ
ПІДПРИЄМНИЦЬКОЮ
ДІЯЛЬНІСТЮ»**

**ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ
VIII Всеукраїнської науково-практичної
Інтернет - конференції
25 березня 2020 року
(частина I)**

Вінниця 2020

Облік, контроль і аналіз в управлінні підприємницькою діяльністю : зб. наук. пр. VIII Всеукр. наук.-практ. Інтернет–конф., 25 берез. 2020 р.: у 2-х ч. - Ч. I. Вінниця : ВРВ ВТЕІ КНТЕУ, 2020. 52с.

У збірнику VIII Всеукраїнської науково-практичної Інтернет – конференції розглядаються наукові праці, присвячені дослідженню сучасного стану фінансово-аналітичного забезпечення розвитку діяльності підприємств в сучасних умовах господарювання, актуальним проблемам та перспективам розвитку вітчизняної системи обліку, інноваційні методики аналізу господарської діяльності, сучасним інформаційним технологіям в обліку, контролі та аналізі; висвітлюються питання соціально-економічного розвитку підприємництва. Розраховано на науковців, спеціалістів, викладачів, аспірантів, здобувачів вищої освіти.

Редакційна колегія:

Голова редакційної колегії - **Замкова Н.Л.**, д.філос.н., професор

Відповідальний секретар - **Мартинова Л.Б.**, д.е.н., доцент

Члени редакційної колегії:

Даценко Г.В., к.е.н., доцент, завідувач кафедри обліку та оподаткування

Бондаренко В.М., д.е.н., професор, декан обліково-фінансового факультету;

Гладій І.О., к.е.н., доцент кафедри обліку та оподаткування;

Денисюк О.М., д.е.н., професор кафедри обліку та оподаткування;

Дзюба О.М., к.е.н., доцент кафедри обліку та оподаткування;

Друкується за ухвалою Вченої Ради Вінницького торговельно- економічного інституту КНТЕУ.

Відповідальність за достовірність фактів, статистичної інформації, власних імен, цитат та інших відомостей, наданих у рукописах, несуть автори публікацій.

ЗМІСТ

<p>Бондар Т.Л. – к.е.н., доцент Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ОБЛІКУ ВИТРАТ НА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ</p>	5
<p>Гладій І.О. – к.е.н., доцент Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ КАЛЬКУЛЮВАННЯ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ</p>	7
<p>Даценко Г.В. – к.е.н., доцент Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ ОКРЕМІ АСПЕКТИ ЩОДО ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОВЕДЕННЯ ВНУТРІШНЬОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ</p>	11
<p>Денисюк О.М. – д.е.н., професор Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ ДЕРЖАВНИЙ ФІНАНСОВИЙ АУДИТ ЯК РІЗНОВИД ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ</p>	14
<p>Дзюба О.М. - к.е.н., доцент Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ ПУБЛІЧНІ ЗАКУПІВЛІ: АНАЛІЗ ВПРОВАДЖЕННЯ СТРАТЕГІЇ РЕФОРМУВАННЯ</p>	16
<p>Китайчук Т.Г. – к.е.н., доцент Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ ВНУТРІШНЬОГОСПОДАРСЬКИЙ КОНТРОЛЬ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ</p>	19
<p>Копчикова І.В. – к.е.н., старший викладач Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ ПЕРСОНАЛ ТОРГОВЕЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА ЯК ДЖЕРЕЛО СПРИЧИНЕННЯ ВТРАТ.....</p>	22
<p>Коцераба Н.В. – к.е.н., доцент Вінницький торговельно-економічного інституту КНТЕУ ПРОЦЕДУРИ ТА ПРИЙОМИ АНАЛІЗУ В ПРОЦЕСІ АУДИТУ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОДУКЦІЇ ПІДПРИЄМСТВА</p>	24

Крупельницька І. Г. - к.е.н., доцент Вінницького торговельно-економічного інституту КНТЕУ ПІДХОДИ ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ НАУКОВО-ТЕХНІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ	28
Кудирко О.М. – к.е.н., доцент Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ АУДИТ ТОВАРНИХ ЗАПАСІВ ТОРГОВЕЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА	33
Лобачева І.Ф.– к.пед.н., доцент Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ АНАЛІЗ ПОДАТКОВОГО НАВАНТАЖЕННЯ	36
Майстер Л.А. – к.е.н., доцент Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ПОДАТКОВИХ РІЗНИЦЬ	40
Откаленко О.М. – к.е.н., заступник директора з фінансово-економічних питань – головний бухгалтер Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ АНАЛІЗ РИНКУ АУТСОРСИНГУ В УКРАЇНІ	43
Покинйчереда В.В. - к.е.н, доцент Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ОСНОВНИМИ ЗАСОБАМИ ПІДПРИЄМСТВА	46
Сегеда С.А. – к.е.н., доцент Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ КОРЕЛЯЦІЙНО-РЕГРЕСІЙНИЙ АНАЛІЗ ІМПОРТУ ТОВАРІВ ПОВСЯКДЕННОГО ВЖИТКУ НАСЕЛЕННЯМ УКРАЇНИ	49

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ОБЛІКУ ВИТРАТ НА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ

Вимогливість до забезпечення якості продукції є нині однією з найбільш характерних рис світового ринку. Очевидно, що питання якості повинно вирішуватися комплексно, на базі бухгалтерського обліку. Система бухгалтерського обліку, яка надає переважну частину інформації для прийняття управлінських рішень у сфері якості продукції сільськогосподарських підприємств потребує належного забезпечення. Це досягається шляхом автоматизації обліку витрат, що в свою чергу є позитивним моментом для системи господарського контролю на підприємстві, оскільки інформація щодо якої здійснюється спостереження та перевірка не потребує додаткових зусиль на її пошук, так як перебуває у загальній базі даних.

Проблемам автоматизації бухгалтерського обліку та контролю присвячено роботи відомих вчених, а саме: М.М. Бенька, Ф.Ф. Бутинця, В.П. Завгородного, В.М. Пархоменка, І.Ю. Тимрієнко та інші, в яких розглядаються як теоретичні питання автоматизації бухгалтерського обліку, так і питання практичного застосування сучасних інформаційних систем і технологій в обліку.

Для організації обліку витрат використовують найбільш розповсюджені в Україні програми : «1С: Бухгалтерія», «Галактика», «Парус», «Тритон» тощо.

Автоматизація обліку витрат на забезпечення якості охоплює широку сферу трудомістких операцій, зокрема: створення нової конфігурації, розробку довідників, плану рахунків та інших необхідних елементів для можливості здійснення обліку. Створення нової конфігурації є необхідною передумовою автоматизації обліку, яка буде включати важливі елементи для бухгалтерського обліку та контролю за витратами на якість продукції.

Для отримання детальної інформації щодо обліку витрат на забезпечення якості сільськогосподарських підприємств у сучасних бухгалтерських комп'ютерних програмах передбачено ведення аналітичного обліку, який здійснюється за допомогою спеціального механізму «субконто», що є певним набором однотипних об'єктів обліку, які списком зберігаються в відповідних спеціальних засобах «довідники» [2, с. 76]. Основними довідниками, що містять інформацію про витрати на забезпечення якості є довідники, які формуються на основі ознак класифікації витрат, зокрема: «Центри якості», «Об'єкти обліку», «Цільове призначення», «Відношення до об'єкта», «Відношення до обсягу виробництва», «Періодичність».

Слід зазначити, що створення нової конфігурації передбачає розробку довідників, плану рахунків та інших необхідних елементів для можливості

здійснення обліку. Це здійснюється на основі робочого плану рахунків підприємства. В першу чергу, після створення нової інформаційної бази необхідно розробити довідники. Для цього, дану інформаційну базу запускаємо в режимі «Конфігуратор» у програмі «1С: Бухгалтерія 8», після чого необхідно відкрити конфігурацію: «Конфігурація» → «Відкрити конфігурацію». Відкриваємо вікно «Довідники» та натискаємо Insert [3]. Далі слідуючи вказівкам програми створюємо перший довідник «Центр якості», який включає витрати за центрам якості підприємства, зокрема, для сільськогосподарських підприємств можна визначити такі: матеріальний склад, склад готової продукції, відділ збуту тощо. Групування за таким довідником дозволить визначити ефективність заходів із забезпечення якості, зіставити їх технологічну та економічну ефективність.

Наступним довідником, який створюється аналогічно до попереднього є «Об'єкти обліку», де відображаються витрати за основними бізнес-процесами, такими як: підготовка, виробництво, контроль якості продукції, зберігання та збут. Цей довідник дозволить визначити фактичні витрати за бізнес-процесами, порівняти їх з плановими, розрахувати загальну суму витрат на забезпечення якості та здійснювати контроль відповідних витрат.

Джерелами інформації для проведення контролю витрат на забезпечення якості продукції за їх відношенням до оцінки якості або попередження є довідник «Цільове призначення». В ньому зазначаються витрати на: попередження дефектів, витрати на оцінку якості, витрати на внутрішні та зовнішні дефекти. Цей розподіл дозволить визначити продуктивні і непродуктивні витрати

У довіднику «Відношення до об'єкта» вказуються прямі та непрямі витрати. Такий розподіл необхідний для визначення прямих витрат відносно бізнес-процесів та центрів якості, а також для розподілу непрямих витрат відносно них.

Довідник «Відношення до обсягу виробництва» передбачає розподіл витрат на забезпечення якості на умовно-постійні та умовно-змінні витрати. Створення такого довідника має значення для побудови обліку на підприємстві, які працюють у постійному режимі і у них виникають умовно-постійні витрати, а інші – працюють під замовлення і виникають умовно-змінні витрати.

У довіднику «Періодичність» відображаються одноразові, поточні та періодичні витрати. Такий розподіл необхідний для визначення заходів, які здійснені протягом періоду.

Наступним етапом у розробці конфігурації у програмі «1С: Бухгалтерія 8» є створення аналітичної ознаки бухгалтерського рахунку, тобто субконто. Для цього, інформаційну базу запускаємо в режимі «Конфігуратор», після чого відкриваємо конфігурацію: «Конфігурація» → «Відкрити конфігурацію». Відкриваємо вікно «Плани видів характеристик» та натискаємо Insert. Створений елемент називаємо «Бухгалтерський облік витрат на забезпечення

якості продукції» та в його склад додаємо всі елементи із раніше створених довідників.

Створення даного плану видів характеристик необхідно для ведення аналітичного обліку за рахунками бухгалтерського обліку. Рахунки бухгалтерського обліку зазначаються у плані рахунків, який можливо та необхідно розробити у конфігураторі програми. Для цього у відкритій «Конфігурації» відкриваємо вікно «Плани рахунків» та створюємо новий за допомогою клавіші Insert [3].

Розроблені аналітичні ознаки для рахунків бухгалтерського обліку будуть використовуватись лише для таких рахунків, а саме: 23 – «Виробництво», 24 – «Брак у виробництві», 91 – «Загальновиробничі витрати», 92 – «Адміністративні витрати», 93 – «Витрати на збут» та 94 – «Інші витрати операційної діяльності».

Підводячи підсумки, можна сказати, що інформаційні технології ведення бухгалтерського обліку витрат на забезпечення якості продукції на основі програмного продукту, зокрема, «1С:Бухгалтерія» є досить зручним. Дана програма дає можливість здійснювати детальний та систематичний аналітичний облік та не є складною у користуванні. Також, необхідно зазначити, що контроль за витратами на якість може здійснюватися в автоматичному режимі, оскільки програма буде сигналізувати при виникненні відхилень, розходжень та помилок.

Список використаних джерел:

1. Бенько М.М. Інформаційні системи і технології в обліку: навч. посіб. Київ: КНТЕУ, 2006. 362 с.
2. Лега О.В. Управлінський облік витрат виробництва в умовах автоматизованої обробки інформації. *Всеукраїнський науковий журнал «Актуальні проблеми інноваційної економіки»*, 2016. № 2. С. 75—80.
3. Пархоменко В. М. Бухгалтерський облік та внутрішньогосподарський контроль витрат на якість продукції в розрізі програмного забезпечення «1С» та «ПАРУС». *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу: зб. наукових праць Міжн.наук.-практ. конф Житомир : ЖДТУ, 2010, Випуск 2 (17). С. 273–290.*

УДК 657

Гладій І.О. – к.е.н., доцент

Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ
м. Вінниця

ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ КАЛЬКУЛЮВАННЯ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ

В системі управління витратами важлива роль відводиться калькуляції собівартості продукції. Процес обчислення собівартості окремих видів продукції називають калькулюванням. Калькуляція собівартості продукції є процесом визначення обсягу і структури питомих операційних витрат на виробництво і реалізацію окремих її видів.

Калькуляція (від лат. *calcolato* — обчислення) — це обчислення собівартості одиниці продукції, виконаних робіт і послуг, а також заготівельної собівартості матеріальних цінностей та засобів виробництва за елементами витрат.

Вагомий внесок у еволюцію обліку витрат здійснили такі вітчизняні вчені: Ф. Ф. Бутинець, Б. І. Валуєв, О. М. Галенко, С. Ф. Голов, Н. О. Гура, Г. М. Давидов, В. М. Добровський, Л. М. Кіндрацька, Г. Г. Кірейцев, Ю. А. Кузьмінський, Л. В. Нападовська, С. В. Свірко, ВМ. Г. Чумаченко та ін.

Метою дослідження виступило дослідження економічної сутності калькулювання, як основи визначення витрат на одиницю їх носія (об'єкта калькулювання).

Практична дійсність свідчить, що в багатьох випадках об'єкти калькулювання не співпадають з об'єктами обліку витрат. Так, об'єктами обліку витрат є місця їх виникнення, види чи групи однорідних продуктів.

Зв'язок між обліком витрат і калькулюванням полягає в тому, що облік витрат на виробництво організують у необхідному для калькулювання собівартості продукції розрізі. У свою чергу, процес калькулювання залежить від моделі обліку витрат на виробництво. Виходячи з принципу зворотного зв'язку можна розробити модель обліку витрат на виробництво, яка задовольняє вимоги процесу калькулювання і модель калькулювання, яка визначає організацію обліку витрат на виробництво. Для удосконалення моделі обліку і підвищення інформативності облікових даних, доцільно одночасно проаналізувати модель обліку і калькулювання і внести в них необхідні зміни [1, с. 25].

У зв'язку з тим, що збут (реалізація) продукції вимагає додаткових затрат, виділяють собівартість готової продукції і собівартість реалізованої продукції.

Готової слід вважати продукцію, обробка якої закінчена і яка відповідає технічним умовам, стандартам та умовам договору із замовником, укомплектована і прийнята відділом технічного контролю або іншим підрозділом, який відповідає за якість продукції.

Згідно п. 11 П(С)БО 16 та МСБО 2 виробнича собівартість включає (рис. 1).

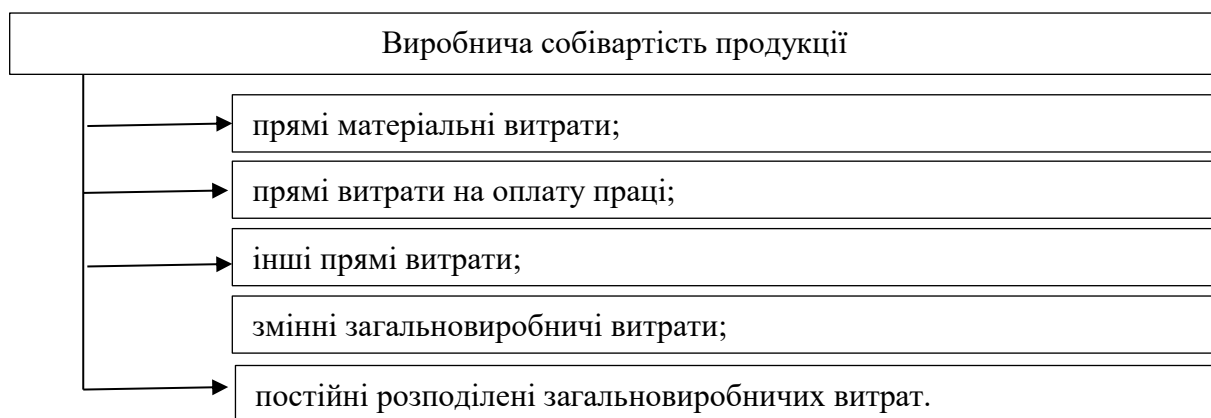

Рисунок 1– Склад виробничої собівартості продукції відповідно П(С)БО 16 та МСБО 2

Собівартість готової продукції – це грошова оцінка одного з активів, а собівартість реалізації – це грошова оцінка витрат на продану (реалізовану) продукцію.

Згідно чинного законодавства, а саме п.11 П(С)БО 16 та МСБО 2 собівартість реалізації продукції включає (рис. 2).

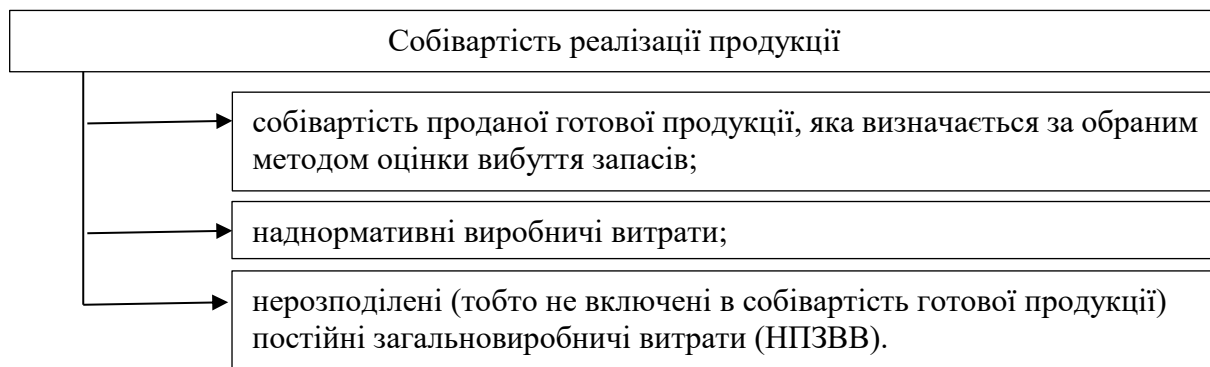

Рисунок 2 – Склад собівартості реалізації продукції відповідно П(С)БО 16 та МСБО 2

В підсумку, результатом процесу підрахунку є калькуляція – економічний документ, з якого можна дізнатися про собівартість одиниці (1 кг, 1л) конкретного виду продукції [2]. Калькуляційна одиниця – це засіб вимірювання об'єкта калькулювання (продукції, послуг) у визначених вимірниках.

Калькуляційна одиниця продукції повинна відповідати одиниці виміру, прийнятій у стандартах або технічних умовах на відповідний вид продукції і в плані виробництва продукції в натуральному виразі. Якщо у плануванні використовуються дві одиниці виміру кількості продукції, що випускається, то калькуляційною одиницею є одна з них. Собівартість одиниці продукції у другому вимірі обчислюється в цілому без виділення окремих статей витрат. [3, с.72].

Калькуляційна одиниця продукції повинна відповідати одиниці виміру, прийнятій у стандартах або технічних умовах на відповідний вид продукції та в плані виробництва продукції в натуральному вираженні.

Перелік і склад статей калькулювання виробничої собівартості продукції (робіт, послуг) устанавлюються підприємством самостійно та встановлюється наказом або розпорядженням керівника підприємства. В той же час, можна виокремити основні калькуляційні статті, що пов'язані із виробництвом будь-якої продукції, що вироблена підприємством (рис. 3).

На промислових підприємствах, крім продукції основного виробництва, калькулюють також продукцію допоміжних виробництв, хоча можна виокремити випадки, коли продукцію виробляють у невеликих кількостях і повністю споживають усередині підприємства. Щодо продукції допоміжних виробництв використовуються калькуляційні одиниці, що

застосовуються для однойменних виробів і послуг на відповідних спеціалізованих підприємствах.

Типовий перелік калькуляційних статей виробничого підприємства

- сировина і матеріали;
- паливо на технологічні потреби;
- електроенергія на технологічні потреби;
- покупні ресурси, комплектуючі вироби, напівфабрикати;
- роботи і послуги виробничого характеру сторонніх підприємств і організацій;
- витрати інших матеріальних ресурсів;
- відрахування на соціальні заходи;
- основна заробітна плата виробничих працівників;
- додаткова заробітна плата виробничих працівників;
- амортизація основних виробничих засобів та інших необоротних матеріальних активів;
- витрати по орендній платі основних засобів;
- загально-виробничі витрати.

Рисунок 3 – Типовий перелік калькуляційних статей підприємства

Допоміжні виробництва – це частина виробничого процесу у вигляді внутрішнього структурного підрозділу для обслуговування інших виробництв. Головне призначення – підтримка безперебійної роботи основного виробництва з мінімумом витрат на його функціонування. Тобто підприємству вигідніше самому мати такі додаткові служби і господарства, ніж користуватися послугами сторонніх організацій. Калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) допоміжних виробництв – це окремий напрям роботи, який, на нашу думку, слід доручати команді фахівців підприємства. У цю команду слід включати не лише економістів (традиційно обчислення собівартості – це їхній обов’язок), а й фахівців з управлінського обліку.

Список використаних джерел:

1. Дутчак Р.Р. Удосконалення калькулювання собівартості продукції в управлінському обліку витрат. *Наука й економіка*. 2012. Вип. 2(26). С. 69–73.
2. Бегун С.І., Ковтун Н.В. Калькулювання собівартості продукції: порівняльний аналіз підходів до визначення економічного змісту. *Молодий вчений*. 2014. Вип. 6(09). С. 79–83.
3. Сафронов Д.С. Анализ эффективности работы вспомогательных подразделений организации: методика и апробация. *Вестник Витебского государственного технологического университета*. 2016. № 2(31). С. 163–174.

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ЩОДО ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОВЕДЕННЯ ВНУТРІШНЬОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ

Розвиток економіки України на сучасному етапі зумовлює кардинальні зміни в системах планування, обліку та контролю виробничо-господарської діяльності, зміни системи управління підприємствами в цілому. Змінилися цілі підприємництва, засоби їх досягнення, економічна основа суспільства. Тому актуальність впровадження системи внутрішнього контролю на підприємстві у наш час достатньо велика.

Проблемам розвитку внутрішнього контролю в Україні присвятили свої праці багато авторів, зокрема Гавришко І., Гриліцька А., Єгарміна В., Івануса Н., Сокін А., Футорангська Ю. та інші. Однак окремі аспекти поставленої проблеми, ще й досі залишаються малодослідженими і потребують подальшої розробки.

Метою даної роботи є дослідження інформаційного стану забезпечення внутрішнього контролю на підприємствах України, визначення основних проблем інформаційного забезпечення проведення внутрішнього контролю.

Передумовою ефективного розвитку будь-якого вітчизняного підприємства, незалежно від виду діяльності та форми власності, є функціонування ефективної та дієвої системи внутрішнього контролю. Однак на практиці виникає багато питань та проблем, ще на етапі формування останньої. Як відомо, внутрішній контроль присутній на кожному підприємстві (організації), але ефективність його забезпечується не завжди. Так, невеликі підприємства найчастіше не мають достатнього персоналу, матеріальних ресурсів та рівня знань управлінців для організації необхідної системи внутрішнього контролю. Великі підприємства, навіть володіючи достатньою базою, можуть бути погано керовані, і, як наслідок, досить великі затрати, понесені на організацію системи внутрішнього контролю, не дадуть бажаних та очікуваних результатів [1].

Методологічна складова внутрішнього фінансового контролю, що містить методичні прийоми, критерії та процедури його проведення задля розрахунку ймовірності відхилень від встановлених норм у поєднанні із методами фінансової безпеки підприємства, нерозривно пов'язана із організаційною складовою внутрішнього фінансового контролю, яка передбачає визначення суб'єктів та об'єктів контролю, формування мети та визначення завдань, які доцільно вирішити при проведенні контролю, що мають відповідати реалізованим етапам із використанням джерел інформації, необхідних для здійснення внутрішнього фінансового контролю на підприємстві.

Отже, методологічна складова внутрішнього фінансового контролю у поєднанні із його організаційною складовою утворюють ефективне організаційно-методологічне забезпечення проведення внутрішнього фінансового контролю на державному підприємстві.

Під інформаційним забезпеченням проведення внутрішнього фінансового контролю на підприємстві пропонуємо розуміти упорядковану сукупність достовірної, повної та своєчасної інформації, яка може бути використана при проведенні внутрішнього контролю та внутрішнього аудиту для досягнення сформованої мети та вирішення визначених завдань. Основою інформаційних потоків організаційно-методологічного забезпечення проведення внутрішнього фінансового контролю на державному підприємстві є економічна інформація, що визначає виробничу і фінансово-господарську діяльність суб'єктів внутрішнього фінансового контролю. Найважливішу інформацію про фінансово-господарську діяльність суб'єкт внутрішнього фінансового контролю отримує з даних бухгалтерського обліку, бухгалтерської і статистичної звітності.

Джерела інформації при проведенні внутрішнього фінансового контролю на підприємстві можуть бути і зовнішніми: банки, страхові компанії, торговельні партнери, аудиторські і юридичні фірми тощо.

Виходячи із цього, ключову роль у формуванні інформаційних потоків внутрішнього фінансового контролю на підприємстві відіграє законодавча, планово-нормативна та довідкова інформація [2, с. 127]: законодавчі акти; дані державних органів; нормативні документи з обліку й аудиту; засновницькі документи (статут, протоколи зборів засновників, свідоцтво, ліцензія); акти перевірок (довідки, висновки) ДАСУ, ДКСУ, ДФСУ, банку, державних фондів тощо; Баланс (Звіт про фінансовий стан) (ф. № 1); Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) (ф. № 2); Звіт про власний капітал (ф. № 4); Примітки до річної фінансової звітності; інформація за договорами купівлі-продажу об'єктів, розрахунками кошторисами, актами прийому-передачі, актами на списання, картками (книгами, відомостями), розрахунками нарахування амортизації; записи в облікових регістрах за рахунками 10 «Основні засоби», 13 «Знос необоротних активів, амортизація», 15 «Капітальні інвестиції», Журнали-ордера, відомості аналітичного обліку.

Ефективне організаційно-методологічне забезпечення внутрішнього фінансового контролю на підприємстві перебуває у тісному взаємозв'язку основних його системоутворюючих елементів: взаємодії суб'єкта, об'єкта і засобів контролю: інформаційних джерел, методів і процедур внутрішнього фінансового контролю, що дозволяють ідентифікувати та запобігати виникненню в стані та діяльності об'єктів і предметів, яких контролюють, невідповідності вимогам нормативно-правової бази й прийнятим управлінським рішенням.

Нині головною особливістю ефективного організаційно-методологічного забезпечення системи внутрішнього фінансового контролю на підприємстві є те, що вона створюється керівництвом підприємства з

метою: використання найбільш оптимальних способів досягнення поставлених цілей; ведення фінансово-господарських операцій із дотриманням вимог чинного законодавства та нормативно-правових актів; доцільного та ефективного витрачання ресурсів підприємства, збереження майна та інформації; попередження випадків шахрайства, недопущення помилок та прорахунків; належного ведення бухгалтерського обліку та правильності й своєчасності складання фінансової звітності. Крім того, до суб'єкта, який наділений повноваженнями здійснювати внутрішній фінансовий контроль, висуваються наступні вимоги: володіння відповідними кваліфікаційними якостями, які дозволяють компетентно проводити внутрішній фінансовий контроль на підприємстві; обов'язки суб'єкта, що здійснює контрольні заходи повинні бути закріплені документально, тим самим встановлюючи відповідальність за результати проведеного контролю; у випадку, якщо суб'єкт внутрішнього фінансового контролю наділений крім контрольних, й іншими функціями, то в якості підконтрольних об'єктів йому повинні бути доручені об'єкти, що перебувають у сфері діяльності даного суб'єкта.

Виходячи із цього, у відповідності до повноти охоплення функційного навантаження суб'єктами внутрішнього фінансового контролю на підприємстві, для проведення внутрішнього фінансового контролю його суб'єкт повинен бути в повному обсязі забезпечений достовірною та своєчасною інформацією про об'єкт внутрішнього фінансового контролю [3].

Крім того, формування організаційно-методологічного забезпечення внутрішнього фінансового контролю у підвищенні фінансової безпеки на підприємстві визначається чисельністю його персоналу, масштабами виробничої діяльності, рівнем забезпеченості сировинною базою, технічним забезпеченням, а також вільними на рахунках підприємства грошовими коштами, необхідними для інвестування в проекти з організації якісної системи внутрішнього фінансового контролю на підприємстві [4, с. 169].

Отже, ефективність організаційно-методологічного забезпечення внутрішнього фінансового контролю у підвищенні фінансової безпеки на підприємстві досягається завдяки поєднанню різноманітних методів, процедур і прийомів його реалізації.

Список використаних джерел:

1. Яценко В.М., Пронь Н.О. Внутрішній контроль на підприємствах України: проблеми розвитку та шляхи їх вирішення. *Збірник наукових праць ЧДТУ*. 2011. №22. С. 3 - 7
2. Рудницький В. С. *Методологія і організація аудиту* : монографія. Тернопіль : *Економічна думка*, 1998. 196 с.
3. Поддєрьогін А. М. *Фінансовий менеджмент* : навч. посібник. Київ : КНЕУ, 2017. – 534 с.
4. Ковтун Т. В. Система внутрішнього контролю як невід'ємний елемент операційної системи підприємства. *Вісник ХНТУ*. 2009. № 6. Т. 4. С. 164–170.

ДЕРЖАВНИЙ ФІНАНСОВИЙ АУДИТ ЯК РІЗНОВИД ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ

У зв'язку зі стрімким розвитком ринкових відносин та протидії корупції в Україні актуальність запровадження у практику роботи органів державної контрольно-ревізійної служби державного фінансового аудиту, уточнення його суті, видів та місця в системі державного контролю зростає.

Це відносно нова форма контролю, яка передбачена Бюджетним кодексом і спрямована на запобігання фінансовим порушенням та забезпечення достовірності фінансової звітності.

Запровадження зазначеної форми контролю, яка, до речі, цілком відповідає Стандартам, що застосовуються в країнах Євросоюзу, по суті означає необхідність зміни ідеології діяльності відповідних державних служб – перехід в роботі від фіксації порушень до їх попередження. Служба має здійснювати фінансовий контроль таким чином: по-перше, у формі традиційної ревізії (інспектування); по-друге, у формі нещодавно запровадженої, всебічно апробованої на практиці форми контролю – аудиту ефективності виконання бюджетних програм та фінансово-господарського аудиту.

За Стандартами INTOSAI контроль за державними фінансами здійснюється у формі адміністративного аудиту (ефективності) та фінансового аудиту (законності та правильності). Фінансовий аудит передбачає оцінку дотримання затверджених стандартів обліку, внутрішнього контролю та надає висновок про достовірність звітності.

Фінансовий аудит – це форма наступного контролю, який можливо здійснювати протягом бюджетного року шляхом аналізу даних фінансових звітів про використання бюджетних коштів, даних бухгалтерського обліку та інших документів.

Дослідження питань державного фінансового аудиту є досить актуальним, оскільки ця форма контролю є новою і ще не повністю забезпеченою як теоретично, так і законодавчо.

Питання фінансового аудиту досліджуються зокрема такими вітчизняними науковцями, як Гайдук Т.Г., Диба М.І., Злагода І.В., Кінащук Л., Король В., Пилипенко І., Сивульський М.І., Стефанюк І., Темній С. тощо.

Фінансовий контроль як єдине ціле охоплює не тільки матеріальне виробництво, але й невиробничу сферу. Це, по суті, творчий процес дослідження, спостереження, перевірки виробничої і невиробничої фінансової діяльності, які здійснюються відповідними суб'єктами управління, наділеними певними функціями контролю, з метою виявлення відхилень від установлених параметрів цієї діяльності, усунення та попередження негативних явищ і тенденцій.

Перехід економіки до ринкових відносин, створення нових суб'єктів з різними формами власності і різних форм господарювання обумовили необхідність внесення кардинальних змін до раніше діючої системи фінансового контролю. Організаційні форми фінансового контролю наведені на рис. 1.

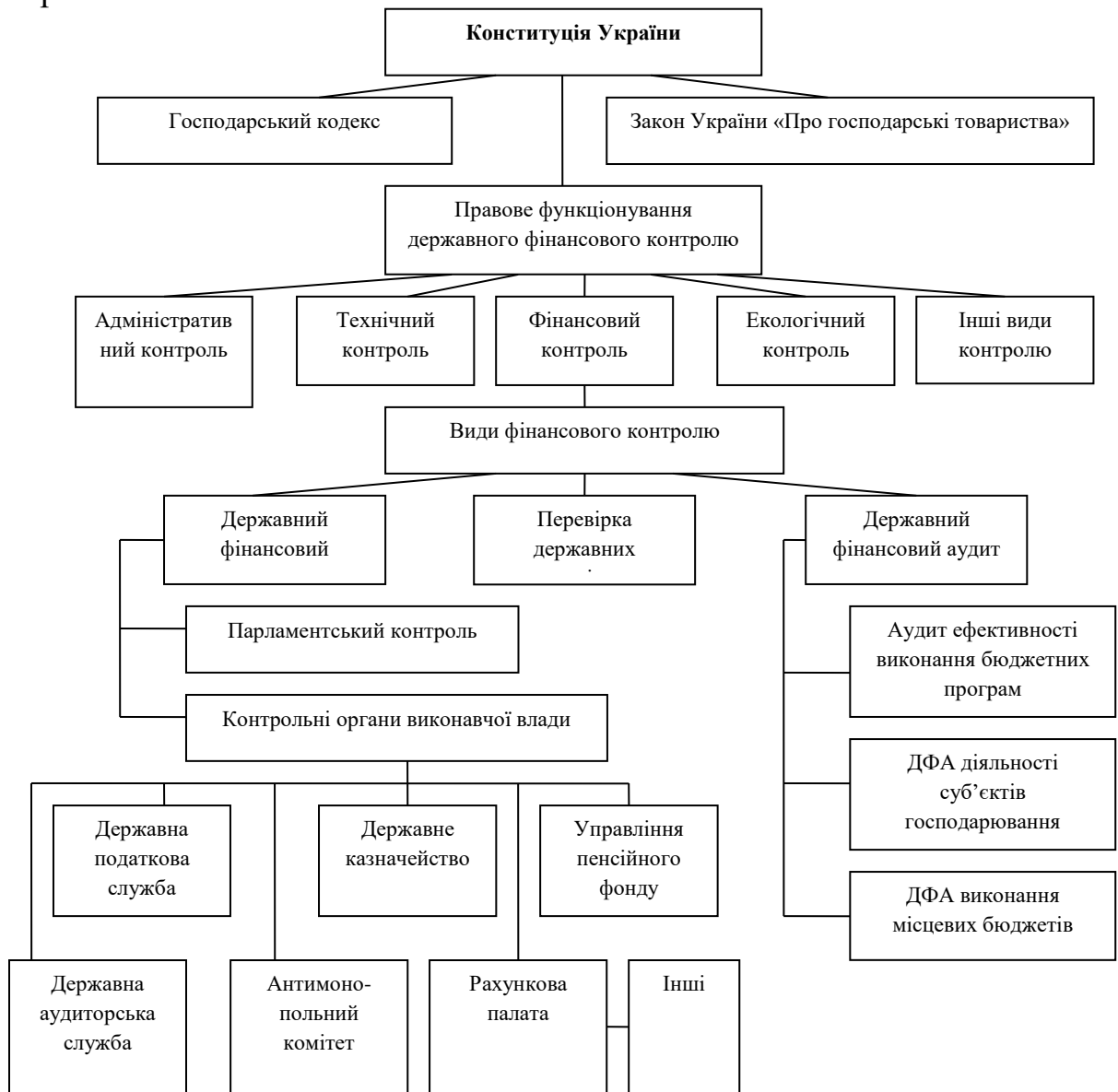

Рисунок 1- Організаційно-інформаційна схема державного фінансового контролю

Відповідно до рисунку можна сказати, що фінансовий контроль здійснюється за допомогою: державного фінансового контролю (інспектування), перевірки державних закупівель та державного фінансового аудиту, який у свою чергу здійснюється у формі аудиту ефективності виконання бюджетних програм, державного фінансового аудиту суб'єктів господарювання та державного фінансового аудиту виконання місцевих бюджетів.

Державний фінансовий аудит є різновидом державного фінансового контролю і полягає у перевірці та аналізі фактичного стану справ щодо

законного та ефективного використання державних чи комунальних коштів і майна, інших активів держави, правильності ведення бухгалтерського обліку і достовірності фінансової звітності, функціонування системи внутрішнього контролю.

Державний фінансовий аудит здійснюється Рахунковою палатою та іншими контролюючими органами держави відповідно до законів.

Список використаних джерел:

1. Сивульський М.І. Результати роботи, проблеми й завдання державної служби аудиту України. *Фінанси України*. 2019. №3. С. 37-45
2. Стефанюк І. Державний аудит як ефективна форма контролю суспільних фінансів і майна. *Вісник КНТЕУ*. 2016. №5. С. 22-30
3. Темній С. Аудит діяльності суб'єктів господарювання: нові перспективи. *Справочник економіста*. 2016. №7. С. 38-40

УДК 339

Дзюба О.М. - к.е.н., доцент
Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ
м.Вінниця

ПУБЛІЧНІ ЗАКУПІВЛІ: АНАЛІЗ ВПРОВАДЖЕННЯ СТРАТЕГІЇ РЕФОРМУВАННЯ

Закупівлі за державні кошти завжди були в центрі уваги державних контролюючих органів та громадскості. Реформа публічних закупівель суттєво змінила та змінює підходи до закупівель за державні кошти шляхом запровадження прозорої електронної системи закупівель, що є важливою передумовою формування сприятливих умов для економії бюджетних коштів та розвитку міжнародної співпраці.

В широкому розумінні публічні закупівлі – це механізм взаємодії усіх суб'єктів, що мають відношення до витрачання коштів державного бюджету України (замовників, учасників, контролюючих органів, громадскості). І, оскільки, закупівлі за державні кошти завжди були в центрі уваги та потребувала змін з 2016 року розпочалася реформа публічних закупівель, яка суттєво змінила та змінює підходи до закупівель за державні кошти шляхом запровадження прозорої електронної системи закупівель, що є важливою передумовою формування сприятливих умов для економії бюджетних коштів та виконання вимог міжнародної спільноти.

Дослідження питань публічних закупівель не знайшло широкого поширення в теоретичних працях вітчизняних науковців, відтак, переважна більшість публікацій носять прикладний характер. Серед авторів слід відмітити: Дзюба О.М., Дуброва Я., Колосок С.І., Олефір А.О., Откаленко О.М., Панченко О.В., Шатковський О., Яременко С. та інші. Проте, незважаючи на велику кількість наукових публікацій, досі залишаються невирішеними низка питань, що стосуються реформування сфери публічних закупівель в Україні.

Законодавство у сфері публічних закупівель в Україні виступає фундаментальною основою, яка визначає принципи, поняття та процедури під час закупівлі товарів, робіт та послуг за державні кошти.

У грудні 2015 року Верховною радою України було прийнято Закон України «Про публічні закупівлі», який започаткував поетапне впровадження фактично нової концепції в сфері закупівель – електронні закупівлі.

До 1 квітня 2016 року в Україні публічні (державні) закупівлі здійснювалися відповідно до Закону України «Про здійснення державних закупівель» в паперовій формі та з обов'язковим оприлюднення інформації про такі закупівлі на єдиному веб-порталі [1, 2].

Загалом реформування публічних закупівель в Україні здійснюється відповідно до Стратегії реформування системи публічних закупівель («дорожня карта») від 24 лютого 2016 р. № 175-р [3], метою якої є створення сучасної і дієвої системи публічних закупівель, спрямованої на створення конкурентного середовища та подальший розвиток добросовісної конкуренції у сфері закупівель в Україні, а також забезпечення виконання міжнародних зобов'язань України у сфері публічних закупівель шляхом послідовної адаптації законодавства України до стандартів ЄС протягом 2015 - 2022 років [3].

Основні завдання та напрями, завдання та очікувані результати реалізації стратегії узагальнено в табл. 1 [3].

Таблиця 1 – Основні напрями, завдання та очікувані результати реалізації стратегії реформування публічних закупівель в Україні

Напрями реалізації стратегії	Завдання реалізації стратегії	Очікувані результати реалізації стратегії
гармонізація законодавства України у сфері публічних закупівель з відповідними нормами acquis ЄС відповідно до Угоди про асоціацію	виконання Україною зобов'язань у сфері публічних закупівель, що випливають з Угоди про асоціацію та Угоди СОТ про державні закупівлі від 1994 року	забезпечити функціонування ефективної системи публічних закупівель, що відповідає міжнародним стандартам прозорості, доступності, стабільності та конкурентності
інституційний розвиток, належне матеріально-технічне та кадрове забезпечення, оптимізація взаємодії регуляторних та контролюючих органів у сфері публічних закупівель та управління державними фінансами	забезпечення раціонального та ефективного використання бюджетних коштів	привести законодавство України у сфері публічних закупівель у відповідність з вимогами директив ЄС та Угоди СОТ про державні закупівлі
створення та розвиток системи електронних закупівель з урахуванням вимог та стандартів ЄС, кращої міжнародної практики	підвищення ефективності процесу закупівель та подолання корупції шляхом підвищення професійності органів у сфері закупівель, здійснення заходів із	забезпечити функціонування електронних закупівель в Україні

	запобігання та протидії корупції, запровадження механізму електронних закупівель та участі громадськості в проведенні моніторингу	
розвиток системи професійної підготовки спеціалістів з питань публічних закупівель	підвищення правової визначеності та створення ефективної системи боротьби з порушеннями	знизити рівень корупції у сфері публічних закупівель;
міжнародне співробітництво у сфері публічних закупівель та підвищення іміджу України		підвищити рівень довіри бізнесу і суспільства до системи публічних закупівель; оптимізувати витрати у системі публічних закупівель

Система закупівель функціонує за допомогою своєї інституційної структури. Це звичайно, замовники та учасники – суб’єкти господарювання, які беруть участь або мають намір брати участь в закупівлях, а також державні органи, які забезпечують координацію та контроль у сфері публічних закупівель, а також державні органи (Міністерство економічного розвитку та торгівлі, Державна фінансова інспекція/аудиторська служба, Антимонопольний комітет України, Державне казначейство та інші).

ProZorro (укр. *Прозоро* — відкрито, безпосередньо) — системна реформа тендерного процесу в електронних публічних та державних закупівлях в Україні [4].

Принципи ProZorro складаються з 3-х основних компонентів (табл. 2).

Таблиця 2 – Основні компоненти, на яких базуються принципи ProZorro [4]

1 компонента	2 компонента	3 компонента
Сучасна гібридна електронна система побудована за принципами open source. Під гібридною моделлю, на відміну від моно- та мульти-платформених, розуміється така взаємодія центрального державного модулю та комерційних майданчиків, коли вся інформація наявна в центральній базі даних транслюється через майданчики, які відповідають за залучення та обслуговування клієнтів. Розробка системи юридично відбувалось відомою NGO Трансперенсі Інтернешнл. Код системи є абсолютно відкритим, відповідно до ліцензії Apache 2.0, його можна вільно скачувати та використовувати	«Всі бачать все» — офіційний слоган реформи. Після закінчення тендеру в електронній системі можна побачити всю інформацію стосовно поданих пропозицій всіх учасників, рішень тендерної комісії, всі кваліфікаційні документи, тощо. Ця інформація доступна через зручний модуль аналітики для широкого загалу	Золотий трикутник Golden triangle of partnership — унікальне об’єднання бізнесу, влади та громадянського суспільства задля просування змін, що дозволяє підтримувати високий рівень довіри між основними стейкхолдерами під час реформи

Система Prozorro використовує комерційні онлайн-майданчики для реєстрації та підключення користувачів та організаторів.

Таким чином, можна зробити висновок, що реформування передбачає посилення відповідальності у галузі закупівель, впровадження нових електронних інструментів.

Список використаних джерел:

1. Про публічні закупівлі: Закон України від 10.12.2016 URL:<http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/922-19> (дата звернення 18.03.2020р.).

2. Про внесення змін до Закону України «Про публічні закупівлі» та деяких інших законодавчих актів України щодо вдосконалення публічних закупівель від 19 вересня 2019 року URL:<http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/922-19> (дата звернення 18.03.2020р.)

3. Про Стратегію реформування публічних закупівель («дорожню карту»): Розпорядження Кабінету Міністрів України від 24 лютого 2016 року № 175-р URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/175-2016-%D1%80> (дата звернення 18.03.2020р.)

4. <https://prozorro.gov.ua>

УДК 657.422

Китайчук Т.Г. – к.е.н., доцент

Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ
м. Вінниця

ВНУТРІШНЬОГОСПОДАРСЬКИЙ КОНТРОЛЬ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

В практичній діяльності сільськогосподарських підприємств виникає багато питань та проблем, що пов'язані з функціонування системи внутрішнього контролю. Внутрішній контроль присутній на кожному підприємстві, але ефективність його забезпечується не завжди. Невеликі підприємства не мають достатнього персоналу, фінансових та матеріальних ресурсів, рівня знань управлінців для організації необхідної системи внутрішнього контролю. Необхідно, щоб затрати, понесені на організацію контролю, дали бажані результати.

Основним завданням внутрішньогосподарського контролю є: контроль виконання завдань щодо виробничої і фінансово-господарської діяльності, використання матеріальних і фінансових ресурсів, недопущення фактів безгосподарності; збереження власності, правильної постановки бухгалтерського обліку і контрольної роботи; додержання чинного законодавства з виробничої і фінансово-господарської діяльності.

Внутрішньогосподарський контроль є процесом, який визначається і на який впливають особи наділені вповноваженими управління та найвищого управління, а також інший персонал, який надає обґрунтовану впевненість щодо досягнення цілей суб'єкта господарювання стосовно достовірності фінансової звітності, ефективності діяльності та дотримання застосованих законів і нормативних актів.[1]

Методологічні основи формування в бухгалтерському обліку інформації про готову продукцію визначаються П(С)БО 9 «Запаси» та 16 «Витрати». [2, 3]. Облік готової продукції на підприємствах є однією з найбільш складних та трудомістких ділянок. Під час відображення в обліку господарських операцій, що складають процеси виробництва та реалізації готової продукції, зростає ймовірність випадкових помилок чи навмисного спотворення облікової інформації.

Внутрішньогосподарський контроль руху готової продукції є важливою функцією загальної системи управління підприємством.

На сільськогосподарських підприємствах суцільний внутрішній контроль операцій з обліку реалізації та зберігання готової продукції, постачання або виробництва є досить трудомісткою роботою. Оптимальних результатів можна досягти, якщо зосередити увагу та зусилля внутрішнього контролю на окремих операціях. Це дозволить правильно обрати оперативний сегмент даних для перевірки, слід виявити ймовірні місця виникнення ризиків, визначити та оцінити існуючі ризики.

Внутрішньогосподарський контроль є загальною системою організованих контрольних функцій і процедур, що здійснюються посадовими особами та/або власниками підприємств відповідно до чинного законодавства. Завданням внутрішньогосподарського контролю є перевірка господарських операцій з первинних до вищих організаційних структур підприємства, контроль витрат ресурсів, виконання виробничих і фінансових бюджетів, раціонального використання робочої сили, впровадження нових технологій, забезпечення збереження товарно-матеріальних цінностей тощо. Види контрольних дій наведено на рисунку 1.

Рисунок 1 – Види контрольних дій

При дослідженні стану внутрішньогосподарського контролю на сільськогосподарських підприємствах виявлено наступні недоліки:

- відсутність оперативного контролю та неналагодженість організації поточного контролю за використанням матеріальних ресурсів, що проявляється у відсутності інформації для прийняття управлінських рішень;

- повна відсутність впливу зі сторони керівників структурних підрозділів на обґрунтування поточних планів діяльності центрів відповідальності, якими вони керують, що призводить до нераціонального витрачання ресурсів;

- відсутність контролю зі сторони технологічного відділу за ефективним використанням матеріалів на процес виробництва;

- невідповідність виробничої діяльності технологічним вимогам;

- відсутність аналітичного контролю витрат на виробництво;

- низький рівень планування матеріальних витрат;

- відсутність взаємозв'язку основних функцій управління не дає можливості здійснити оперативний аналіз в центрах відповідальності, що робить неможливим управління витратами на виробництво та прогнозування їх на майбутнє.

Дані недоліки свідчать про те, що всім структурним підрозділам підприємства необхідно паралельно здійснювати контроль за витратами на виробництво. З метою уникнення зазначених недоліків необхідно чітко визначити права та обов'язки, відповідальність керівників структурних підрозділів, які здійснюють контроль, та розробити схему документообігу щодо надання інформації про витрати на виробництво сільськогосподарської продукції між центрами відповідальності, які в ній зацікавлені. Для цього потрібно затвердити на підприємстві документ, який би містив чітко визначені положення щодо уникнення недоліків контролю витрат на виробництво у центрах відповідальності.

У здійсненні внутрішньогосподарського контролю на підприємствах основні функції виконує бухгалтерія. Відповідно до нормативних документів і посадових інструкцій головний бухгалтер підприємства разом із керівниками певних підрозділів і служб зобов'язаний контролювати оформлення, приймання і відпуск готової продукції, законності списання з бухгалтерського балансу нестач, проведення інвентаризації цінностей, стягнення у встановлені строки дебіторської заборгованості та інших операцій. Крім того, головний бухгалтер на рівні з керівником несе відповідальність за проведення контрольних процедур.

Список використаних джерел:

1. Міжнародний стандарт аудиту 315: URL: https://lubbook.org/book_348_glava_89_106.%C2%A0%C2%A0%C2%A0_MSA_315_shhodo_zas.html (дата звернення: 20.03.2020)

2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» затверджене наказом Міністерства фінансів України від 20.10.1999р. № 246 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99> (дата звернення 20.03.2020).

3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» затверджене наказом Міністерства фінансів України від 31.12.1999р. № 318 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00> (дата звернення 20.03.2020).

УДК 303

Копчикова І.В. – к.е.н., старший викладач
Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ
м.Вінниця

ПЕРСОНАЛ ТОРГОВЕЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА ЯК ДЖЕРЕЛО СПРИЧИНЕННЯ ВТРАТ

Специфіка торговельної діяльності, необхідність постійного пошуку сучасних методів обслуговування населення свідчать про об'єктивну можливість виникнення внутрішніх проблем, які потребують оперативного втручання, своєчасного передбачення або їх попередження. Перехід до торгівлі шляхом самообслуговування є потужним каталізатором зростання проблеми товарних втрат в торговельних підприємствах. Сьогодні спостерігається активний, цілеспрямований і постійний пошук можливостей для спричинення втрат як персоналом, так і покупцями.

На сьогоднішній день те, що ми по-західному називаємо “запобігання втратам” (loss prevention), а точніше “торговельна безпека” (retail security), в Україні є не лише спробами вирішення такої історично потужної проблеми, як крадіжка, але і бажання знайти свій власний шлях, повний помилок і хибних суджень. Проблема крадіжок цікава нам не лише з дослідницької точки зору. В першу чергу вона є головним ворогом для власників і менеджерів будь-яких підприємств. Важливість її вирішення переоцінити неможливо.

Серйозною проблемою для більшості українських підприємств до цих пір залишається ставлення до внутрішньої безпеки і попередження втрат як до однієї з другорядних сфер діяльності підприємства. Це виражається в нерозумінні актуальності проблеми, фінансуванні відповідних програм за принципом залишковості і невикористання очевидних інструментів обліку та контролю. Все це призводить до значних матеріальних збитків, тотальній безкарності і низькій лояльності співробітників, розкраданню активів і зниженню чистого прибутку.

Запобігання втратам – це не лише сучасний метод забезпечення торговельної безпеки, це ціла концепція, основний підхід щодо вирішення проблеми збитків. Найбільш сучасним, економічним і результативним способом забезпечення торговельної безпеки (тобто відсутність небезпеки на торговельному об'єкті) є запобігання потенційно небезпечних ситуацій.

Одна з головних причин втрат в роздрібній торгівлі – крадіжки. Існує п'ять основних факторів, які призводять до втрат: крадіжки товарів з торгового залу покупцями; крадіжки товарів з підсобних приміщень та торгового залу недобросовісним персоналом; крадіжки з торгового залу в результаті змови персоналу і покупців; крадіжки з боку недобросовісних постачальників; помилки в документообороті підприємства.

При чому 42 % припадає на покупців, на сам персонал – 23 % на співробітників і 21 % на охорону. Ще 13–15 % наслідок різного роду помилок документообігу підприємства [1].

Одна з головних причин втрат в роздрібній торгівлі – розкрадання, що здійснюють працівники. Однією із проблем при боротьбі з крадіжками персоналу є та обставина, що більшість власників не бажають визнавати, що їх працівники здійснюють крадіжки. Частіше менеджери супермаркетів вважають всіх підлеглих чесними людьми і причину всіх втрат вбачають в покупцях.

Персонал можна розглядати як актив компанії, який повинна захищати система торгівельної безпеки, і як головне джерело нанесення збитку, від якого вона повинна захищатися[2].

Тому запобігання втратам може здійснюватися наступними шляхами: ліквідація можливостей нанесення збитків (практична реалізація задуму); ліквідація причин, передумов, що штовхають на здійснення крадіжки; поєднання обох способів [4, с. 321].

У зв'язку із цим, працівник магазину буде сумлінно завдавати шкоди, коли є причини, які штовхають на крадіжку і є можливості зробити це не санкціоновано, неконтрольовано, безнаказано і, як правило, непомітно для колег. Вважається, що від 10 до 20 % працівників – люди абсолютно чесні, які не підуть на здійснення крадіжки ні при яких обставинах. Ще 10–20 % будуть користуватися найменшою можливістю, щоб здійснити крадіжку – від розкрадань їх не втримає ніякий контроль. За статистикою ці 10 % торгового персоналу приходять в торгівлю із попередньо поставленою метою – покращити особистий матеріальний стан за рахунок магазину. Інші 60–80 % – це група, яка піддається спокусі, якщо є можливості. [5, с. 24].

За своєю природою це чесні люди, але при наявності можливостей вони можуть зважитись на крадіжку. Саме для цих 60–80 % людей і розробляються заходи контролю і саме вони є однією з цілей програми запобігання втратам. Крадіжки інших 80 % співробітників можна запобігти за рахунок: використання спеціальних методик при відборі персоналу (вивчати попередній послужний список, встановлювати випробувальний термін, фактично провокувати їх на здійснення крадіжок); покращення системи мотивації і матеріального стимулювання, а також покращення системи контролю, використання технічних засобів. Якщо збільшується ризик бути спійманим, ймовірність крадіжки знижується. Отже, хороший і якісний контроль знижує втрати від крадіжок персоналу.

Застосування технічних заходів для контролю і спостереження несе в собі застереження та може бути інструментом для зменшення товарних втрат (що є позитивним), так і для зменшенням лояльності покупців (що породжує певну проблему для торговельного підприємства). Технічна сторона безпеки торговельного підприємства багата своїм інструментарієм, а саме: звукові елементи, система відеокамер, комплекси спостереження за касирами, антикрадіжні ворота.

За даними західних джерел на торговельних підприємствах, де розробляється комплексна система заходів по запобіганню втратам персоналу, покупців і постачальників загальний рівень втрат від крадіжок нижчий на 40–50 %, ніж в аналогічних магазинах, в яких просто “ловлять” зловмисників [3].

Отже, якою б не була система охорони і до яких би технічних інновацій не вдавалося керівництво супермаркетів, основним проломом завжди залишатиметься людський чинник. Розвиток системи самообслуговування обіцяв власникам торговельних мереж величезні прибутки. Проте, окрім вигоди, самообслуговування принесло і явні збитки від багаточисельних крадіжок. Тому в окремих супермаркетах втрати від крадіжок стали компенсуватися додатковою націнкою, що входить у вартість товару. Такий спосіб захисту від втрат хоч і несправедливий по відношенню до покупців, але, судячи з усього, є в сьогоденнішніх реаліях найбільш прийнятним для керівництва торговельних підприємств.

Таким чином, завдяки грамотно побудованому процесу навчання співробітників торговельних об'єктів правилам торговельної безпеки, компанія здатна не лише значно підвищити рівень кадрової безпеки, але і в цілому позитивно вплинути на стійкість бізнесу.

Список використаних джерел:

1. Іванова С. Д. Крадіжки в торгівлі: види і методи боротьби. URL: http://rusadvice.org/business/management/krazhi_v_torgovle_vidi_i_metodi_borbi.html
2. Копчикова І.В. Персонал як інструмент запобігання товарним втратам торговельного підприємства. Економіка і суспільство. 2019. № 20. С. 278-281.
3. Крамарев А. Н. Статистика воровства и потерь. URL: <http://www.torgresh.ru/articles/samaya-bolshaya-problema-roznicnoi-torgovli-21-veka>
4. Лозинський В. Т. Товарні втрати як чинник розвитку застосування методів активізації продажу. *Сталий розвиток економіки*. 2013. № 1(18). С. 321 – 323.
5. О'Брайен К. В вашем магазине мошенники. Питер, 1998. 245 с.

УДК 657

Коцериба Н.В. – к.е.н., доцент

Вінницький торговельно-економічного інституту КНТЕУ
м.Вінниця

ПРОЦЕДУРИ ТА ПРИЙОМИ АНАЛІЗУ В ПРОЦЕСІ АУДИТУ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОДУКЦІЇ ПІДПРИЄМСТВА

Відомо, що аудит чи аналіз того чи іншого об'єкта проводиться з застосуванням певних процедур та методичних прийомів. Дослідженню процедур та прийомів аналізу та аудиту реалізації продукції підприємства присвячено чимало наукових праць, серед яких слід виділити таких науковців як: Проскуріна Н. М., Гончар І. І., Коновалов Л. С., Письменна М. С., Редько О.К., Корінько М. Д., Андрейцева І. А., Москаль Н. В., В., Рябчук О. Г. та ін.

Всіх цих науковців об'єднує спільна тематика, проте, відрізняє відмінність поглядів на проблематику даного питання, таким чином, вважаємо за необхідність вивчити бачення вчених на важливість застосування тих чи інших аудиторських та аналітичних методів.

Метод (від гр. Methodos - дослідження) - це прийом дослідження, що визначає підхід до об'єктів, що вивчаються, тобто шляхом наукового пізнання та встановлення істини [2, с.363].

Аудиторські процедури - це система методичних дій на суб'єкти і об'єкти процесу розширеного відтворення суспільно-необхідного продукту, які здійснюються аудитором при проведенні контрольних функцій [4]. Відповідно до МСА аудиторські процедури класифікують на попередні та подальші (рис. 1).

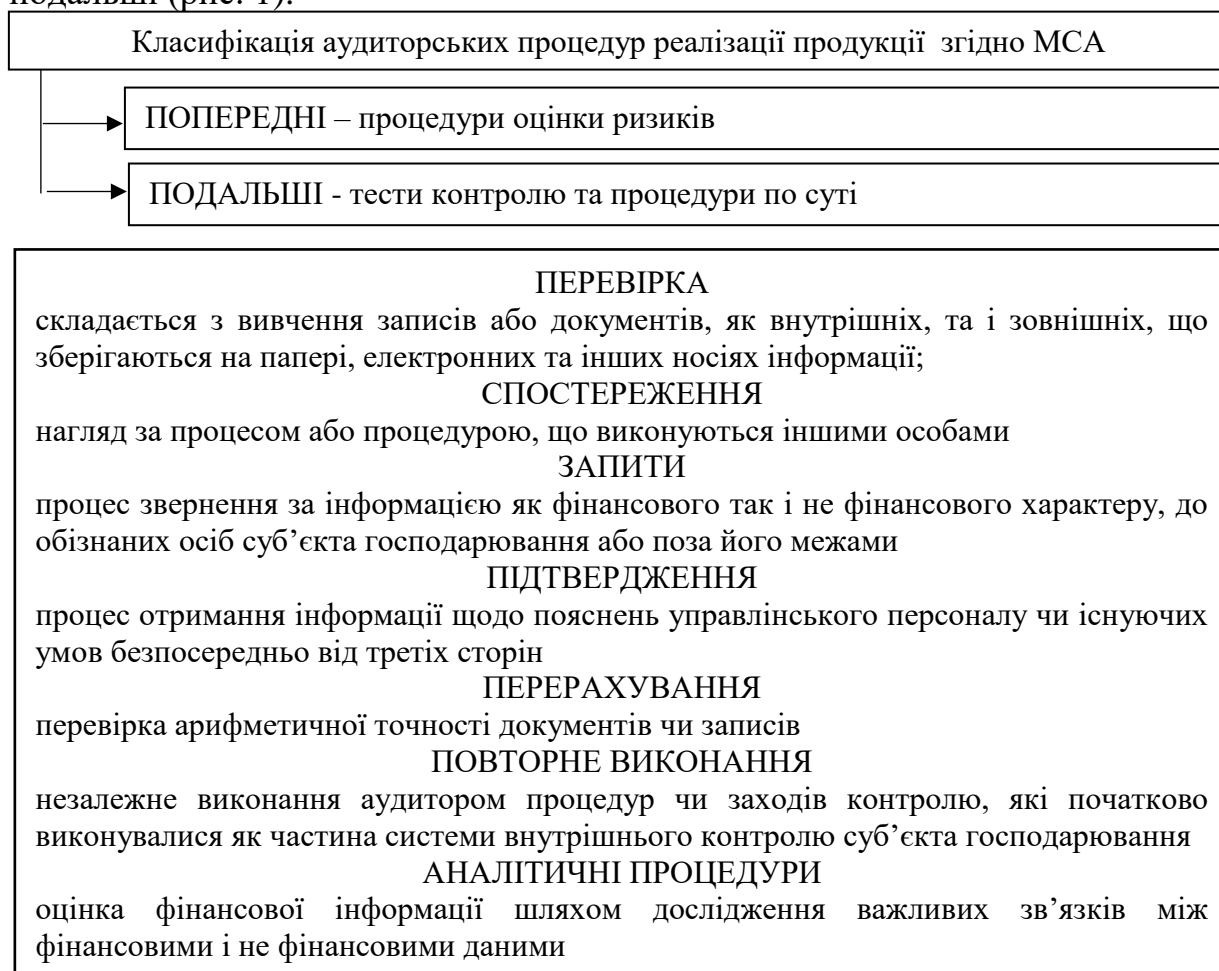

Рисунок 1 - Класифікація аудиторських процедур реалізації продукції згідно Міжнародних стандартів аудиту

Науковець Бондар В.П., досліджуючи проблеми розробки аудиторських процедур, пропонує поняття «аудиторські процедури» використовувати в контексті методичних прийомів аудиту, які є складовими поняття методу (аудиту як методу господарського контролю), методики (як логічної послідовності дій аудитора при перевірці певного об'єкта) [1, с. 25]. Контрольні дії аудитора становлять лише частину певної аудиторської

процедури, а сукупність контрольних дій може розкривати процедуру перевірки певного об'єкта в ході аудиту, зазначає автор.

Використання аудиторських процедур та методичних прийомів в аудиті реалізації продукції підприємства дозволяє реально оцінити якісний та кількісний стан перевіряючого об'єкта, виявити відхилення фактичного стану об'єкта від норм та нормативів, планових та інших показників, оцінити стан об'єкта у минулому і поточному періодах та визначити його майбутній стан.

Як відомо, методологія аудиту реалізації продукції є непростю, адже для організації аудиту застосовуються одні методи, на етапі перевірки – інші.

В процесі проведення аудиту вагомим значенням набуває аналіз з використанням аналітичних процедур, за допомогою яких здійснюється «оцінка фінансової інформації шляхом вивчення ... взаємозв'язків між фінансовими та не фінансовими даними» [3, с. 483]. «Використання аналітичних процедур при аудиті дозволяють скоротити обсяги трудомісткої документальної перевірки без шкоди для якості надання аудиторських послуг» [5, с. 217].

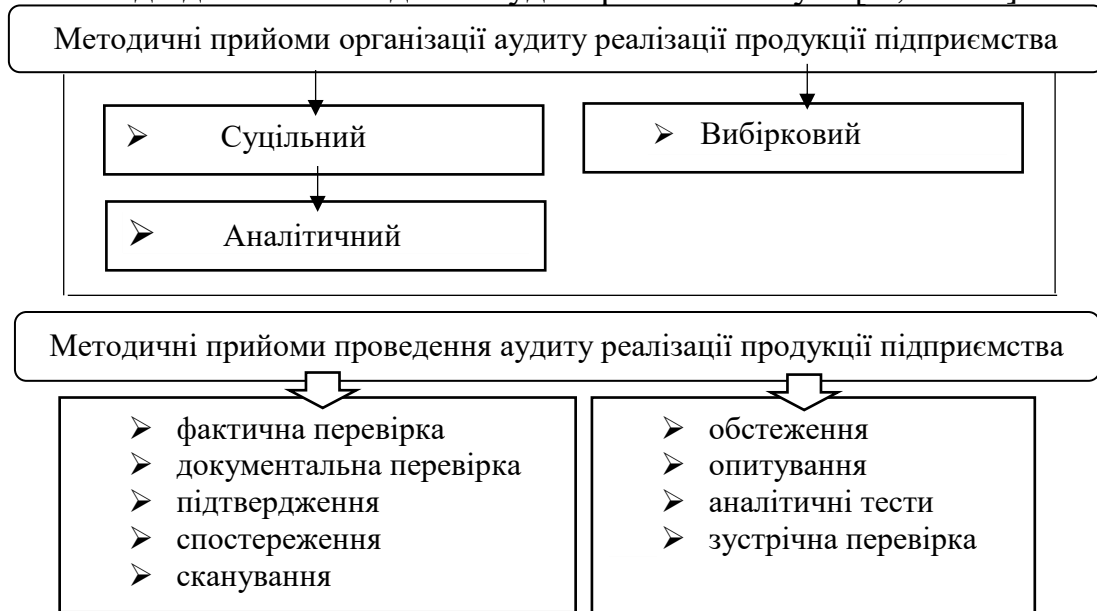

Рисунок 2 - Методичні прийоми аудиту реалізації продукції підприємства [7]

Відповідно до прийнятої узагальненої класифікації аналітичні процедури по характеру поділяються на якісні й кількісні, а також на аналітичні процедури, в основі яких лежать загальнонаукові методи та аналітичні процедури, що ґрунтуються на методах суміжних економічних наук (рис. 3).

Застосування аналітичних процедур на стадії планування зосереджує увагу аудиторів на тих показниках, за якими спостерігаються суттєві відхилення від базових величин [5, с. 219-220]. На даній стадії аудиту реалізації продукції науковець Проскуріна Н.М. вбачає доцільність застосування таких аналітичних процедур, як обчислення відносних показників поточного періоду; зіставлення й аналіз зміни відносних показників, розрахованих у різні періоди; зіставлення змін декількох видів відносних показників [5, с. 221].

При застосуванні аналітичних процедур на стадії перевірки по суті, результати їх використання можуть свідчити про потребу в додатковій інформації. На даному етапі їх використовують з метою отримання аудиторських доказів стосовно деяких передумов, які мають відношення до всіх статей доходів та витрат від реалізації продукції підприємства., а також ретельно перевіряють усі відхилення, які мають суттєві значення.

Рисунок 3 - Використання аналітичних процедур в аудиті реалізації продукції підприємства

Рисунок 4. - Послідовність виконання аудиторських процедур при відхиленні від очікуваних закономірностей

На кінцевій стадії проведення аудиту виникає необхідність у проведенні аналізу повноти аналітичної перевірки, з'ясувавши чи охоплені перевіркою всі елементи фінансової звітності, чи використані всі доступні джерела інформації для проведення аналізу статей на стадії планування аудиту, чи виявлені суттєві відхилення під час деталізованої перевірки, які вимагають використання додаткових процедур тестування, який ступінь впливу виявлених суттєвих відхилень на достовірність статей фінансової звітності в цілому [6].

Якщо все ж таки виявлені такі відхилення аудитор має діяти наступним чином (рис. 4).

Отже, аналітичні процедури сприяють більш якісному аудиту реалізації продукції, так як їх застосування дозволяє зробити акцент на потенційно «небезпечних» зонах і мінімізації ризику їх невиявлення.

Список використаних джерел:

1. Бондар В.П. Аудиторські процедури та проблеми їх розробки. Вісник ЖДТУ. № 1 (43). - С. 18-27
2. Гончар І. І. Методичні прийоми і процедури в аудиті. URL: <http://ir.kneu.edu.ua/bitstream/2010/28337/2/Gonchar.pdf> с. 362-368
3. Міжнародні стандарти аудиту, надання впевненості та етики. Видання 2007 року [пер. з англ. О. В. Селезньова, О. В. Гік, О. Л. Ольховікової, Т. Ц. Шарашидзе, Л. Й. Юрківської та О. С. Кулікова]. – К.: Аудиторська палата України, 2007. – 1172 с
4. Пантелеев В.П. Аудит: конспект лекцій з курсу «Аудит» для студентів. Київ. 2005. – URL: <http://polka-knig.com.ua/book.php?book=14>
5. Проскуріна Н. М. Аналітичні процедури як детермінанти підвищення якості сучасного професійного аудиту. Наукові записки [Національного університету «Острозька академія»]. Сер. : Економіка. 2010. № 15. - С. 217-223. - URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoa_2010_15_28
6. Шевчук В. О. Удосконалення процедури контролю за процесом формування бюджетів / В. О. Шевчук // Фінанси України. – № 5. – 2009. – С. 19-28.
7. Шеремет А.Д., Суйц В.П. Аудит. URL: <http://www.alleng.ru/d/econ-fin/econ-fin023.htm>

УДК 657

Крупельницька І. Г. - к.е.н., доцент

Вінницького торговельно-економічного інституту КНТЕУ
м. Вінниця

ПІДХОДИ ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ НАУКОВО-ТЕХНІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ

Необхідність більш ефективного використання науково-технічного потенціалу, перетворення наукоємної продукції в товар зумовлює високі вимоги до організації досліджень і розробок, контролю і управління ними. Для

вирішення цих задач, зокрема, необхідно, щоб економічний аналіз, внутрішній аудит і ринковий менеджмент стали нерозривними складниками єдиного процесу виробництва і збуту. Особливість цього процесу полягає в тому, що дослідження і розробки являють собою підсистему загальної системи економічного відтворення, що має відносну автономію.

Їй притаманні деякі специфічні риси /1,2/:

— трудність отримання кількісних оцінок результатів без проведення комплексного аналізу;

— значна залежність системи від творчих компонентів праці дослідників (на цю частку припадає більша частина всієї виконуваної роботи. Це основна продуктивна сила підсистеми);

— великий ступінь ризику, пов'язаного з отриманням нових результатів досліджень і розробок;

— особливість наукових розробок, як товару специфічного призначення.

Питання оцінки ефективності потенціалу розглядали Градов О.П., Попов Е.В., Донець Ю.Ю., Іванов Н.І., Федонін О. С., Рєпіна І. М., Герасимчук В.Г., Кондратьєв М.Д., Лапін Е.В. та ін. Аналіз опублікованих праць і практика господарської діяльності засвідчують недостатню розробленість принципово важливих питань, пов'язаних з формуванням системи оцінки ефективності потенціалу як економічного ресурсу підприємства: потребують подальшого дослідження комплексні методичні підходи до оцінки потенціалу, що забезпечують ефективність процесу управління.

Отже, кількісна оцінка корисного ефекту наукової праці повинна розглядатися в нерозривному зв'язку з визначенням цінності отриманих науково-виробничих результатів. При цьому на перший план виходять передусім дві проблеми.

По-перше, конкретно не визначені суспільно необхідні витрати праці на рішення конкретних дослідних задач, бо подібного роду діяльність здійснюється в принципово різних умовах.

По-друге, в науковій роботі при обліку відповідної частини вартості використовуваних засобів виробництва слід враховувати і аналогічну частину вартості науково-технічної інформації, оскільки величина витрат праці при проведенні досліджень в значній мірі залежить від наявних в розпорядженні науковців інформаційних фондів. При цьому враховуються передусім специфічні, що використовуються при рішенні тільки даної проблеми знання, що не входять в категорію тематичної інформації, а утворюються в процесі підвищення рівня знань наукових працівників ("вартість" цих знань може бути врахована при визначенні витрат робітничого часу в залежності від рівня кваліфікації робітника).

Задача оцінки ефективності значно спрощується, якщо аналізувати не окремі, направлені на досягнення конкретної мети дослідження, а абстрактний економічний процес перетворення витрат на дослідження і розробки в економічні результати (випуск товарної продукції, продаж, прибуток і т. д.).

В цьому випадку поняття „ефективність процесу досліджень і розробок ” набуває реального статистичного змісту.

Ефективність можна було б легко визначити, якщо віднести отриманий в даній системі корисний ефект K до понесених витрат Q :

$$E = K/Q \quad (1)$$

Якщо ж під корисним ефектом розуміти результат економічного процесу (за винятком відповідних витрат) у вигляді „вартісного” показника, то отримання кількісної оцінки такого узагальнюючого показника буде ускладнене в усіх випадках, якщо економічна система не буде замкнутою.

Момент впровадження результатів досліджень і розробок у виробництво, як і момент появи нових виробів і технологій на світовому товарному ринку, визначає вирішальний вплив на величину корисного економічного ефекту. Чинник часу набуває в області досліджень і розробок нове надзвичайно важливе значення, що знаходить своє відбиття в підвищенні рівня концентрації науково-технічного потенціалу. Прискорення процесу поновлення науково-технічних знань вимагає скорочення термінів проведення досліджень і розробок, а отже, і підвищення рівня його концентрації.

Узагальнений показник є кількісною мірою ефективності науково-виробничої діяльності науково-дослідної, конструкторської організації (НДКО) за період, що розглядається. Основними показниками ефективності науково-виробничої діяльності НДКО за рік можна вважати /3,4/:

- результативність роботи НДКО в цілому;
- ефективність виконання наукових досліджень і НДКР по кінцевим і проміжним результатам;
- використання науково-виробничих можливостей і науково-технічного потенціалу НДКО в цілому і по провідним тематичним напрямкам.

Результативність роботи НДКО характеризується значеннями основних показників науково-виробничої і фінансово-економічної діяльності.

Під основними розуміються кінцеві або проміжні результати, досягнуті НДКО при виконанні наукових досліджень і технічних розробок, передбачених річним тематичним планом і договірними зобов'язаннями.

Показник результативності роботи НДКО пропонується розраховуватися по формулі

$$S_p = S_n \cdot P_v \quad (2)$$

де S_n — відповідність показника завершених робіт нормативному прогнозованому значенню;

P_v — показник виконання плану робіт, які завершуються.

Відповідність показників завершених робіт нормативному прогнозованому значенню розраховується по формулі:

$$S_n = P_v / P_n \quad (3)$$

де P_v і P_n — планове і нормативне значення показника завершених робіт.

Значення показника P_v розраховується у відповідності з завданнями річного тематичного плану з урахуванням всіх змін, внесених протягом року. Значення показника P_n розраховується у відповідності з завданнями початково затвердженого річного тематичного плану.

Показник виконання плану завершених робіт визначається як відношення фактично виконаного обсягу завершених робіт до планового: $P_n = 100\%$.

Ефективність виконання робіт повинен характеризувати якість, своєчасність і економічність виконання робіт. Тому показник ефективності виконання робіт може бути розрахований по формулі

$$S_e = S_r \cdot S_t \cdot S_s, \quad (4)$$

де S_r — рівень розробки;

S_t — показник своєчасності виконання робіт, що завершуються;

S_s — показник економічності виконання робіт.

Використання науково-виробничих можливостей може характеризуватися відношенням напруженості роботи НДКО в поточному році до максимального значення показника, досягнутого протягом останніх двох років, включаючи поточний. Показник використання науково-виробничих можливостей розраховується по формулі

$$S_i = P_i / P_{i_{\max}}, \quad (5)$$

де P_i і $P_{i_{\max}}$ — досягнуте і максимальне значення показника напруженості роботи НДКО.

Показник напруженості роботи НДКО визначається як відношення нормативної трудомісткості власних робіт до науково-виробничих можливостей НДКО. Узагальнений показник ефективності науково-виробничої діяльності НДКО за рік характеризує ефективність використання наявних засобів на досягнення основних результатів з урахуванням якості і своєчасності виконаних робіт, а також використання науково-виробничих можливостей.

Узагальнений показник розраховується по формулі

$$S = S_p \cdot S_e \cdot S_i. \quad (6)$$

Ефективність виконання тем наукових досліджень і розробок розраховується по формулі:

$$S_o = \frac{\sum_{i=1}^m a_i \cdot V_{fi}}{\sum_{i=1}^m V_{fi}}, \quad (7)$$

де a_i — показник ефективності виконання i -ї теми;

V_{fi} — фактичні витрати по i -ї темі;

m — кількість закінчених тим.

Ефективність виконання окремої теми характеризується технічним рівнем розробленого виробу або технічного процесу, своєчасністю і економічністю виконання робіт по темі і розраховується по формулі

$$a = R_t \cdot S_t \cdot S_s, \quad (8)$$

де R_t — технічний рівень;

S_t — своєчасність виконання;

S_s — економічність виконання робіт по темі.

При визначенні технічного рівня розробки пропонується користуватись показником відповідності досягнутих значень технічних характеристик заданим вимогам, що розраховується по формулі мультиплікативного критерія:

$$R_t = \prod_{j=1}^z \left(\frac{X_j}{X_{jH}} \right)^L, \quad (9)$$

де z — кількість характеристик, значення яких не задовольняють заданим вимогам (при $z=0$ приймається* $R_t=1$);

X_j, X_{jH} - досягнуте і задане значення j -ої технічної характеристики;

L — показник ступеня,

$L=1$ — якщо збільшення значення характеристики відповідає підвищенню технічного рівня розробки;

$L=-1$ — якщо зменшення значення характеристики відповідає підвищенню технічного рівня розробки.

При зміні значень технічних характеристик, певних вимогів до розробки, в розрахунку застосовуються ті з них, що відповідають більш високому технічному рівню розробки.

За відсутності погоджених затверджених вимог на розробку в якості необхідних значень технічних характеристик приймаються значення, досягнуті в відомих аналогах світового рівня.

Економічність виконання робіт по темі характеризує відповідність фактичних витрат необхідним. Показник економічності виконання робіт по темі розраховується за формулою

$$S_s = C_H / C, \quad (10)$$

де C_H, C — необхідні і фактичні витрати по темі.

Таким чином запропонована поелементна, детерміністична модель оцінки ефективності науково-технічної діяльності, як специфічного сегменту ринку наукоємних товарів і послуг.

Список використаних джерел:

1. Справочник по функционально-стоимостному анализу / Под ред. М.Г. Карпунина, Б.И. Майданчика. М.: Финансы и статистика, 1988.
2. Н.Г. Чумаченко, В.М. Дегтярева, Ю.С. Игумнов. Функционально-стоимостной анализ. К.: Вища шк., Головное изд-во, 1985.-223с.
3. Карпунин М.Г., Майданчик Б.И.. Функционально-стоимостной анализ в отраслевом управлении эффективности. 1983. 200 с.

УДК 621.002:658.56

Кудирко О.М. – к.е.н., доцент
Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ
м. Вінниця

АУДИТ ТОВАРНИХ ЗАПАСІВ ТОРГОВЕЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Сучасні ринкові відносини зумовлюють формування нових підходів до системи управління діяльністю суб'єктів господарювання. Важливе місце у цій системі займає управління запасами. Особливої актуальності ця проблема набуває для підприємств, у структурі запасів яких більш ніж 25% займають запаси, які мають обмежений термін зберігання. Саме аудит товарних запасів допомагає системі управління підприємством забезпечити безперебійне виробництво та раціональне використання запасів.

Аудит запасів торговельних підприємств висвітлюють багато вчених у своїх наукових працях. Серед них варто відзначити праці А.В. Алексеєва, М.Т. Білухи, І.О. Бланка, Ф.Ф. Бутинеця, Б.І. Валуєва, А.М. Герасимовича, З.В. Гуцайлюка, Л. П. Кулаковської, В.Д. Лагутіна, Л.О. Лігоненко, Є.В. Мниха, Л.В. Нападовської, О.Ю. Редька, В.С. Рудницького, В.К. Савчука, В.В. Сопка, Б.Ф. Усача, В.О. Шевчука та ін.

Метою нашого дослідження є теоретичне обґрунтування запасів та надання пропозицій щодо удосконалення проведення аудиту запасів торговельних підприємств.

Важливою умовою функціонування торговельного підприємства є забезпечення його необхідними активами, що належать йому на правах власності або оперативного управління. До складу сукупних активів торговельного підприємства входять і запаси, які у відповідності з П(С)БО 9 «Запаси» можуть утримуватися для: подальшого продажу за умов звичайної господарської діяльності; споживання під час виробництва продукції, виконання робіт та надання послуг; потреб управління підприємством [3].

Слід зауважити, що для підприємств торгівлі при здійсненні основної діяльності найбільш значну роль серед різних груп запасів відіграють товарні запаси. Це зумовлюється як їх цільовим призначенням, так і значною питомою вагою цієї групи в загальній структурі запасів підприємств торгівлі.

Аудит запасів – це важливий елемент у роботі будь-якого підприємства. На думку Кулаковської Л. П., метою аудиту запасів є висловлення аудитором думки про те, чи відповідає фінансова інформація щодо руху і залишків запасів на підприємстві в усіх суттєвих аспектах нормативним документам, які регламентують порядок її підготовки і надання користувачам [1, с. 118]].

Запаси як об'єкт аудиту входять в якості складової частини до сумарних активів підприємства. Внаслідок цього при проведенні аудиту запасів необхідно враховувати певні загальні характеристики діяльності підприємства (вид діяльності, зовнішнє середовище, особливості системи обліку і внутрішнього контролю тощо).

У практичній діяльності для того, щоб досягти головної мети аудиту виробничих запасів, аудитором має бути виконаний перелік завдань (рис. 1).

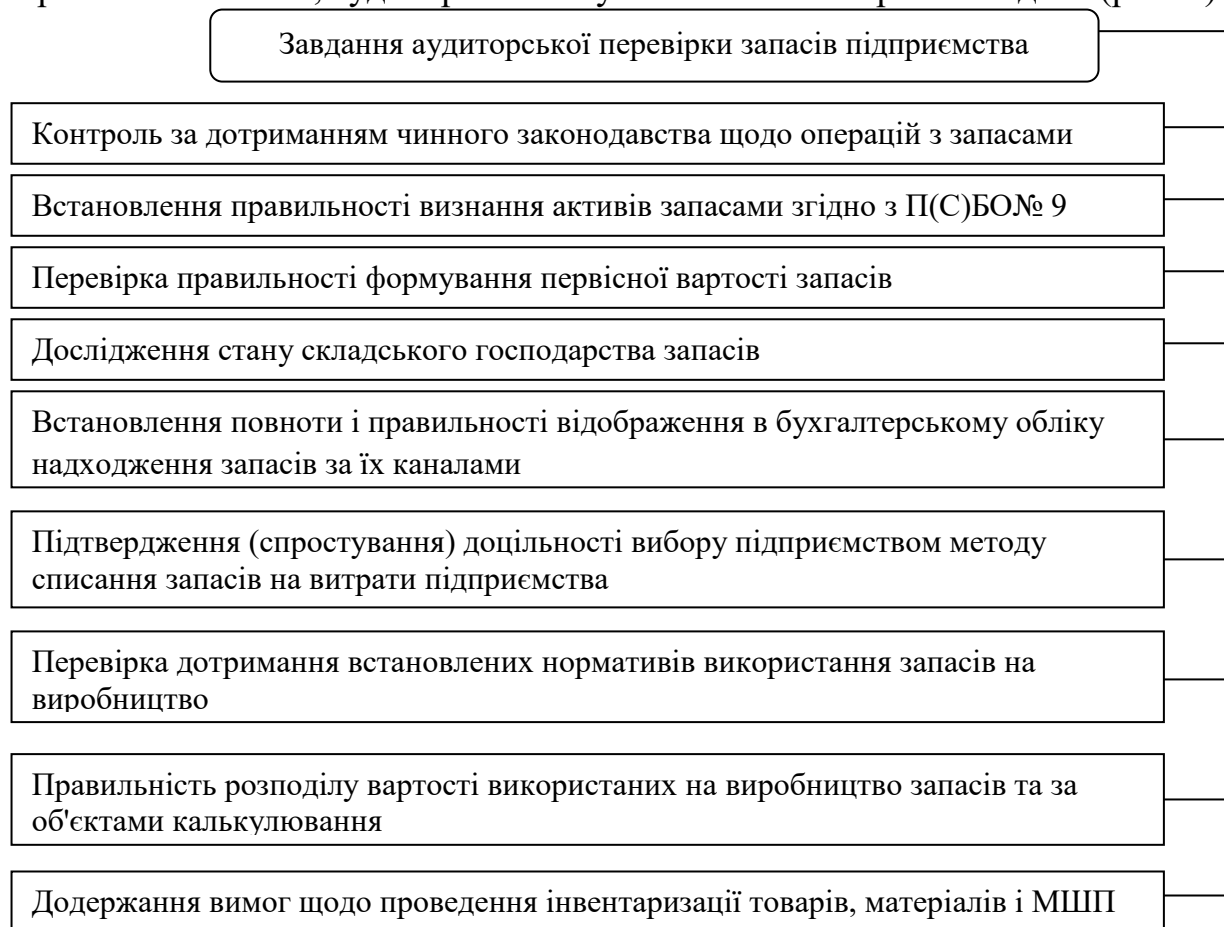

Рисунок 1 – Ключові завдання аудиту запасів підприємства

Доцільно вважати, що на об'єкти аудиту запасів суттєво впливають види діяльності підприємства. Для кожної сфери діяльності характерні свої процеси, свій склад запасів і своя організація складського господарства, що є об'єктами аудиту.

До основних об'єктів аудиту запасів підприємств слід віднести:

- види запасів відповідно до їх класифікації;
- оцінку первісної вартості запасів, що надійшли на підприємство з різних джерел;
- методи оцінки вибуття запасів;
- віднесення вартості запасів до собівартості продукції;
- відображення інформації щодо запасів у звітності;
- господарські операції з запасами (надходження запасів на підприємство, їх використання на виробництво продукції за всіма виробничими переділами, передавання на склад готової продукції) [2, с. 153].

Джерела інформації аудиту запасів представляють собою предметну область аудиторського дослідження. Це нормативні документи, облікова

політика підприємства та джерела, в яких зафіксована інформація, що характеризує залишки і рух запасів.

Для реалізації системного підходу при здійсненні аудиту важливе значення має планування, оскільки воно забезпечує вироблення головної стратегії і напрямків проведення перевірки. Виходячи з трьох основних етапів, які проходять запаси на торгівельному підприємстві, ми пропонуємо при плануванні аудиту визначати наступні основні етапи аудиторської перевірки запасів: аудит запасів на етапі придбання; аудит запасів на етапі зберігання; аудит запасів на етапі списання та реалізації.

Аудит запасів доцільно починати з інвентаризації, яку проводять згідно з укладеним договором з аудиторською фірмою (аудитором) або силами і коштами підприємства-замовника.

Перед початком інвентаризації матеріально відповідальна особа складає звіт і дає розписку про те, що до початку проведення інвентаризації всі документи удані до бухгалтерії і неоприбутованих та несписаних матеріальних цінностей на складі немає. Аудитор стежить за правильністю проведення інвентаризації та сам записує результати. Оформлені інвентаризаційні описи він передає в бухгалтерію для складання порівняльної відомості. На підставі порівняльної відомості оформляють результати інвентаризації.

Далі аудитор приступає до перевірки правильності оцінки запасів в обліку. Згідно з Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 9 «Запаси», придбані чи вироблені матеріальні цінності зараховуються на баланс підприємства за їх первісною вартістю.

Важливим моментом у діяльності аудитора є перевірка повноти оприбуткування запасів, де аудитор з'ясовує, чи відповідають підсумкові суми, відображені у відомостях обліку матеріальних цінностей, даним інших облікових реєстрів (журналів, головної книги); поряд із цим, доцільно перевірити погодженість записів у синтетичному і аналітичному обліку за балансовими рахунками і субрахунками, на яких обліковуються матеріальні цінності. Особливу увагу приділяють перевірки операцій за рахунком 63 «Розрахунки з постачальниками і підрядниками».

Далі аудитор перевіряє правильність складання актів розбіжності кількості та якості запасів, що надійшли, і своєчасність пред'явлення претензій до постачальників або транспортної організації. Практика свідчить, що такі розбіжності зумовлені привласненням запасів і оформленням фіктивних актів із метою присвоєння нестач або надлишків матеріальних цінностей.

Перевіривши правильність оприбуткування, аудитор приступає до аналізу списання запасів. Насамперед, слід встановити відповідність даних складського обліку даним синтетичного обліку за рахунками 2-го класу, для цього загальний підсумок залишків сальдової відомості на кінець місяця звіряють із залишками на кінець місяця, показаними у відомості обліку запасів, товарів, тари.

Важливим етапом аудиту запасів є перевірка відповідності складського обліку запасів з бухгалтерськими реєстрами, даними фінансові звітності. На основі проведення вищезгаданих дій аудитор складає аудиторський звіт та ознайомлює з висновком керівництво та підписує аудиторські документи.

Існують наступні найтипівіші види порушень у бухгалтерському обліку запасів: у первинних документах з обліку запасів часто відсутні всі необхідні реквізити; порушуються терміни проведення інвентаризацій; порушується порядок відшкодування вартості запасів матеріально відповідальними особами, результатом чого є недоотримання сум нанесеного збитку; неправильне віднесення деяких об'єктів до складу малоцінних і швидкозношуваних предметів; порушуються норми списання запасів [1, с. 120].

Враховуючи усі перелічені порушення ми пропонуємо:

- посилити контроль за надходженням, зберіганням та списанням запасів;
- підвищити ефективність роботи за допомогою комп'ютерного програмного забезпечення;
- при необхідності розробити внутрішньофірмові методи проведення внутрішнього аудиту запасів на підприємстві;
- розробити рекомендації щодо оптимізації роботи облікового апарату з метою підвищення ефективності управління запасами.

Варто зазначити, що результати аудиторської перевірки ефективності використання запасів мають бути спрямовані на пошук шляхів удосконалення системи ефективного управління запасами торговельного підприємства.

Список використаних джерел:

1. Кулаковська Л.П., Піча Ю.В. Організація і методика аудиту: Навч. посібник. Київ.: Каравела, 2004. С. 118–125.
2. Немченко Д. С. Удосконалення інвентаризації виробничих запасів як одного з обов'язкових методів аудиту. *Управління розвитком*. 2013. № 17. С. 152-154.
3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 9 «Запаси», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 20 жовтня 1999 р. № 246. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99>.

УДК 336.221.4

Лобачева І.Ф. – к.пед.н., доцент

Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ
м. Вінниця

АНАЛІЗ ПОДАТКОВОГО НАВАНТАЖЕННЯ

Суспільне значення впливу показника податкового навантаження на економіку стало передумовою запровадження єдиних методологічних і методичних підходів до його оцінювання у розвинутих країнах, на рівні статистичних органів країн-членів ЄС та ОЕСР. Вивчення цих підходів та їх впровадження в національну систему державних фінансів дають змогу

здійснювати моніторинг динаміки податкового навантаження, що є обов'язковою складовою вдосконалення та розвитку системи управління державними фінансами, передумовою формування економічно-обґрунтованої податкової політики України.

У вітчизняній науці питаннями податкового навантаження та його контролю і аналізу займалися С.І. Гречана, Н.В. Швець, П.К. Бечко, Н.В. Лиса, Г.В. Даценко, І.В. Пічкур, Н.М. Коркуна та ін. Запропоновані вченими методики контролю і аналізу податкового навантаження не мають єдиного підходу до визначення його рівня у системі витрат підприємства, тому дане питання потребує подальших досліджень, напрацювань і вдосконалення.

Мета дослідження аналіз податкового навантаження в Україні.

Сутність поняття «податкове навантаження» в сучасній науковій літературі формулюють як на мікро-, так і на макрорівні. Податкове навантаження — це показник, який характеризує діяльність держави в межах обраної загальної податкової політики, щодо оподаткування діяльності суб'єктів господарювання.

Податкове навантаження (податковий тягар) – є важливою економічною категорією, яка еволюціонувала разом із зміною системи оподаткування. Підсилення значення податків як інструменту регулювання всієї економіки держави зумовило розширення спектру їх застосування і розмаїття податкових механізмів та інструментів, які перебувають у розпорядженні держави [1, с. 47].

Попри те, що поняття «податкового навантаження» набуло широкого використання, ще й досі тривають дискусії з приводу його якісного та кількісного оцінювання.

Кучерявенко М.П. зазначає, що податкове навантаження є важливим фіскальним показником, який характеризує сукупний вплив всіх податків країни на економіку загалом і на окремих суб'єктів господарювання, тобто фактично є комплексним показником ефективності бюджетно-податкової політики [2, с. 97].

Новіков М.А. доводить, що податкове навантаження – це міра впливу податкових платежів на фінансовий стан підприємства [3, с. 288].

Податковий тягар на «ринку державних послуг» може формуватись довільно або під впливом факторів державної монополії на податки, збори та публічні блага, а може регулюватись та оптимізуватись в межах чинної державної податкової політики.

У зв'язку з цим податкове навантаження слід розглядати з таких позицій:

1) форма монопольної ціни сукупних публічних благ держави, через яку виражено міру цінності державних послуг щодо джерел сплати податків суб'єктами підприємницької діяльності;

2) розрахунковий показник вимірювання цінових параметрів послуг держави за прийнятою методикою оподаткування доходів або прибутку.

Держава зобов'язана збільшувати коло платників податків, і це є одним із напрямів наповнення бюджету. Одним з методів такого розширення є

перекладання платежів податків з одних об'єктів на інші. Підприємство з свого боку з метою зменшення податкового навантаження теж бажає перенести деякі податки або їх частину на іншого платника або об'єкт. Тому проблема перекладання податків є однією з найважливіших проблем сьогодення.

Від розміру податкових ставок і сум нарахованих та сплачених податків, як відомо, залежить розмір чистого прибутку підприємства. Оскільки ставки податків встановлюються самою державою, зміна їх розмірів є зовнішнім некерованим фактором для суб'єктів господарювання. Але керівництво мікроекономічних структур має можливість розробляти внутрішню політику, яка впливає на розміри податкових відрахувань.

У процесі аналізу витрат на сплату податків і зборів та впливу на них облікової політики варто виходити з функцій податкової системи, які є інструментом фінансово-економічної політики України. Основними для системи оподаткування є фіскальна й регулююча функції.

Під час здійснення заходів щодо зниження податкового тягаря варто мати на увазі, що зменшення податкових платежів – не мета, а лише спосіб поліпшення фінансового стану та підвищення інвестиційної привабливості конкретного підприємства. Особливо для товариств із обмеженою відповідальністю чистий прибуток є головним критерієм їх інвестиційної привабливості. Від чистого прибутку таких підприємств прямо залежать можливі виплати інвесторам. Тому вживати заходів щодо зниження податків доцільно тільки лише в тому випадку, якщо розрахунки показують, що це дає приріст чистого прибутку за поточний період. Неприпустимим є зменшення податків шляхом погіршення фінансового стану підприємства.

Аналіз податкового обліку допомагає усунути його невідповідність вимогам чинного законодавства, побачити ті помилки, які могла б виявити перевірка і вчасно їх виправити. Проведення такого аналізу вимагає особливого професіоналізму та об'єктивності працівників, а також відмінної обізнаності у сфері діючого податкового законодавства.

Місцеві податки і збори (обов'язкові платежі), механізми справляння та порядок сплати їх встановлюються сільськими, селищними, міськими радами відповідно до переліку і в межах граничних розмірів ставок, установлених законами України. Суми місцевих податків та зборів (обов'язкових платежів) зараховуються до місцевих бюджетів у порядку, визначеному сільськими, селищними, міськими радами.

Завдання податкового аналізу полягає в об'єднанні наявної інформації в систему знань щодо її використання. Податковий аналіз, виступаючи споживачем інформаційних даних, повинен виявити переваги і недоліки діючої системи інформації, сприяти її застосуванню для досягнення цілей організації, дозволяючи при цьому досягати цілей кожної з існуючих в організації систем обліку.

При цьому аналізі слід приділити увагу таким складовим, як факторному аналізу податкових платежів, аналізу структури і динаміки податкових

платежів, аналізу податкового навантаження підприємства, аналізу податкової заборгованості підприємства.

Розглянемо більш докладно ці складові.

I. Факторний аналіз податкових платежів. Робота з факторною моделлю, в податковому аналізі дозволить виділити внутрішні (залежні від підприємства) і зовнішні (закладені в податковому законодавстві) фактори, що забезпечують оптимізацію оподаткування підприємства, більш високий рівень податкового планування і прогнозування [4].

Вивчення процесів оподаткування підприємства базується на методі економічного аналізу, як загальному підході до дослідження з метою управління будь яким об'єктом. Складовими рисами діалектики його основи: є єдність аналізу і синтезу, вивчення економічних явищ у взаємозв'язку, розвитку, динаміці, що дозволяють повною мірою зрозуміти логіку функціонування системи оподаткування на мікрорівні, врахувати тенденції її розвитку, пізнати основні напрями вдосконалення податкової політики як на корпоративному, так і державному рівні управління податками.

II. Аналіз структури і динаміки податкових платежів. При цьому аналізі необхідно розрахувати структуру сум податків і зборів за кожен рік досліджуваного періоду. Аналіз структури податкових платежів підприємства слід проводити за питомими видами джерел сплати податкових коштів:

1) непрямі податки: податок на додану вартість, акцизний податок, митні збори;

2) податки і збори, що включаються у витрати виробництва та обігу: плата за користування надрами, плата за землю, збір за спеціальне використання води екологічний податок і ін.;

3) податки і збори, що сплачуються з фінансового результату;

4) податок на прибуток підприємств;

5) загальна сума податків і зборів, сплачена підприємством.

Аналіз структури динаміки податкових платежів:

- дозволить виявити платежі, які мають найбільшу питому вагу в загальній сукупності податків;
- дозволить проаналізувати зміни, що відбулися за період у співвідношеннях питомих ваг податків;
- дозволить попередньо визначити причини динаміки податкової структури; виявити ті податки, у динаміці яких відбулися найбільш значущі зміни; визначити причини, що викликали їх.

III. Аналіз податкового навантаження підприємства. Податкове навантаження являє собою не тільки кількісну, але і якісну характеристику впливу податкової системи на господарюючий суб'єкт [4].

Отже, особливої уваги потребує такий інструмент економічної політики держави, як податкове навантаження, оскільки його в Україні є важливим чинником щодо визначення ефективності бізнесу для власників та подальшого розвитку економіки. Для зменшення рівня податкового навантаження, необхідно у середньостроковій перспективі вжити таких заходів:

1. Покращити систему електронного адміністрування податків і зборів, забезпечення її прозорості.

2. Удосконалити систему електронного адміністрування за всіма податками для суб'єктів господарювання.

3. Зменшити ставки єдиного соціального внеску, податку на прибуток.

4. Стимулювати залучення інвестицій до пріоритетних галузей економіки та впроваджувати інноваційні процеси в діяльності підприємств, що в свою чергу призведе до збільшення доходів, ВВП та зменшення податкового навантаження.

Для цього можуть бути використані такі методи:

– зменшення бази оподаткування: маніпулювання цінами та витратами і формування відповідної облікової політики;

– зменшення ставок податків: організація окремого обліку реалізації товарів, що оподатковуються за різними ставками;

– використання пільг та податкових канікул: використання передбачених законодавством пільг, можлива зміна діяльності для використання пільг та преференцій;

– зміна порядку та термінів сплати нарахованих податків: зміна договірних умов, створення й використання резервів, зміна строків сплати податків;

– скорочення переліку сплачених податків звітного періоду;

– використання спеціального податкового режиму підприємством: спрощена система оподаткування, обліку та звітності;

- прогнозування економічних показників та наслідків запровадження плану обсягів податкових надходжень.

Список використаної літератури:

1. Соколовська А.М. Основи теорії податків: навч. посібник /А.М. Соколовська. К. Кондор. 2016. 326 с.

2. Кучерявенко М.П. Податкове право України: Академічний курс: підручник / М.П. Кучерявенко. К.: Правова єдність. 2016. 701 с.

3. Новіков М.А. Порівняльний аналіз визначення податкового навантаження. *Сталий розвиток економіки*. 2017. № 2. С. 284–288.

4. Гавриленко Н.В. Вплив податкового навантаження підприємницької сфери на національну економіку. *Науковий вісник*. 2017. №3 (40). С. 12—17.

5. Податкова реформа – виклик для України. [Електронний ресурс]. Доступний з <http://www.profiwins.com.ua>.

УДК 657

Майстер Л.А. – к.е.н., доцент

Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ

м. Вінниця

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ПОДАТКОВИХ РІЗНИЦЬ

З ціллю впровадження практики ведення бухгалтерського обліку із застосуванням зарубіжного досвіду у сучасних умовах виникла гостра

необхідність удосконалення національної системи ведення бухгалтерського обліку у відповідності до міжнародних стандартів, зокрема, й у частині обліку тимчасових податкових різниць.

Вагомим у зміні системи оподаткування в Україні є застосування принципу (правила) розрахунку податку на прибуток, а саме, мається на увазі, визначення його суми в грошовому вимірі, виходячи із одержаного фінансового результату від діяльності підприємства за даними бухгалтерського обліку враховуючи при тому, одночасно, й вимоги нових національних стандартів бухгалтерського обліку та міжнародних стандартів фінансової звітності, із врахуванням трьох груп податкових різниць:

- різниці, пов'язані із процесом нарахування амортизаційних відрахувань необоротних активів;

- різниці, пов'язані із процесом формування резервів;

- різниці, пов'язані із провадженням фінансових операцій [1, 2].

Виходячи з цього, база до оподаткування у грошовому вимірі, із якої вираховуються суми непрямих податків, відображається у Формі №2 «Звіт про сукупний дохід» та, відповідно, вважається доходом від продажу товарів і послуг, фінансових операцій та будь-яких інших джерел. [4].

Зазначене не вважається єдиним нововведенням, відповідно до якого відпадає необхідність у веденні податкового обліку, тому, як результат - облік податку на прибуток здійснюється за єдиною схемою - ведення бухгалтерського обліку, що, звісно, й відповідає міжнародним стандартам ведення бухгалтерського обліку. У такому випадку, державна податкова інспекція отримала прямі повноваження на бухгалтерський аудит організацій.

Отож, у відповідності до Податкового кодексу України, платники податку на прибуток можуть як збільшити, так і зменшити оподатковувану суму, враховуючи коректування, які прямими чином мають вплив на розмір прибутку та збитку. Зокрема, це:

- 1) амортизація основного капіталу підприємства;

- 2) створення резервних коштів;

- 3) фінансові операції;

- 4) реструктуризації заборгованості;

- 5) інші різниці, які передбачені ПКУ [2].

Також, з оподаткованої суми податком на прибуток віднімається (для вкладників та акціонерів):

- 1) дохід інших пайових учасників;

- 2) дивіденди, які були отримані від інших платників за авансовими внесками;

- 3) дохід саме тих учасників, які сплачують єдиний податок IV групи за встановленим розміром відповідно чинного законодавства [2].

В ході здійснення господарської діяльності суб'єкти господарювання відповідно до чинного податкового та облікового законодавства можуть мати відстрочений податковий актив або відстрочені податкові зобов'язання.

У відповідності до ПСБО 17 «Податок на прибуток», відстрочений податковий актив – це сума податку на прибуток, яка може бути відшкодована у подальших періодах за результатом:

- а) тимчасових податкових різниць, які підлягають вирахуванню;
- б) перенесенню податкового збитку, що не був врахований при розрахунку зменшення суми податку на прибуток у теперішньому періоді;
- в) перенесенню існуючих податкових пільг на наступні періоди у зв'язку з тим, що вони не були використані за певних обставин [3].

Відстрочене податкове зобов'язання – це така сума податку на прибуток, що буде сплачена у наступних періодах з тимчасових податкових різниць, що підлягають оподаткуванню [2, 3].

У суб'єкта функціонування в результаті діяльності можуть виникнути податкові різниці: або постійні, або тимчасові.

До прикладу, нарахована сума амортизаційних відрахувань на невикористані основні засоби має прямий вплив на фінансовий результат діяльності підприємства, який відображається у фінансовому обліку, однак, не має впливу на прибуток, що оподатковується. Таким чином, зазначена податкова різниця вважатиметься постійною.

З іншого боку, за умови, коли підприємство зараховує отриманий аванс до суми доходу - буде визнаватися тимчасовою курсовою різницею. В наступному, у період, коли в бухгалтерському обліку буде відображено факт відвантаження оплачених авансовим платежем продукції, така сума доходу буде також врахована в бухгалтерських облікових регістрах.

Зазначені приклади тимчасової податкової різниці є наслідком висвітлення в обліку відстрочених податкових зобов'язань та відстрочених податкових активів.

Особливістю відстрочених податкових активів є те, що вони мають місце лише тоді, коли різниці є тимчасовими, а саме визначена величина несе вплив на обліковий та податковий прибуток у тих звітних періодах, що не співпадають.

Однак, потрібно мати на увазі, що одержаний на поточний рахунок аванс від покупця чи замовника у бухгалтерському обліку не завжди надасть можливість перевести його суму до складу доходу, адже аванс за певних обставин та умов договорів може бути повернений.

В результаті, у такому випадку, з одного боку, прибуток, що оподатковується, має бути зменшений на суму авансу, а з іншого – у бухгалтерському обліку не може бути включений до фінансового результату.

Досліджуючи питання щодо ставки податку на прибуток в Україні, варто констатувати, що її розмір суттєво не змінювався та на сьогоднішній день становить 18 відсотків. Такий розмір відсоткової ставки податку на прибуток серед ряду зарубіжних країн є майже найменшою, тоді як найвища ставка в європейських країнах становить 24 відсотки.

Однак, складні правила розрахунку податку на прибуток, а також реальне існування легальних схем оптимізації, все ж таки, ведуть до максимального навантаження на сумлінних платників податків.

Реально просунути проблему у бік вирішення може шлях із запровадженням податку на виведений капітал. Так, у 2015 році, зокрема, законопроектом «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо податкової лібералізації» від 20.10.2015 р. №3357 була запропонованою ставка податку на нерозподілений прибуток у розмірі 15 %.

Однак, зазначені положення та ідеї виявилися занадто революційними для України, їх не підтримали експерти-практики та чиновники, тому на засіданні Верховної Ради України не було затверджено даний закон.

Класична європейська модель нарахування податку на прибуток була введена в Україні починаючи з 2015 року, відповідно до якої, нарешті, основним показником у процесі визначення об'єкта оподаткування визнається фінансовий результат до оподаткування за даними бухгалтерського обліку. Відповідно до Податкового Кодексу України підприємства мають право коригувати отриманий фінансовий результат на податкові різниці.

Тому, можемо дійти до висновку про те, що українське законодавство в аспектах податків постійно знаходиться в процесі інтеграції до європейського, тим самим спрямовуючись у світовий простір.

Список використаних джерел:

1. Єгорова І. Як зменшити дохід у вигляді курсових різниць і не вийти за межі 20 млн. грн. *Баланс*. 2017. № 8-9.

2. Податковий кодекс України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.

3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 17 «Податок на прибуток», затверджене Наказом Міністерства фінансів України від 28.12.2000 р. № 353.

4. Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: затверджене Наказом Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13/print1370326239541384>.

УДК 657

**Откаленко О.М. – к.е.н., заступник директора з фінансово-економічних питань – головний бухгалтер
Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ
м.Вінниця**

АНАЛІЗ РИНКУ АУТСОРСИНГУ В УКРАЇНІ

Процеси глобалізації, потреба підвищення ефективності в змінному середовищі, розвиток теорії стейкхолдерів приводять до необхідності пошуку все нових способів взаємодії між різними суб'єктами ринку. Однією з найбільш поширених форм взаємодії протягом останнього десятиріччя стало застосування аутсорсингу, який активно поширюється у підприємстві.

Основними центрами аутсорсингу вважаються Європа, США і Японія. Однак в останні десятиріччя активно почали долучатися до формування й розподілу аутсорсингових потоків країни Південної Америки, Східної Європи та Азії. Завдяки поширенню й розвитку ІТ Україна стала одним зі світових лідерів аутсорсингових послуг. Тому потрібно теоретично досліджувати та практично намагатись упроваджувати найкращі з моделей аутсорсингу в діяльність підприємств різних видів економічної діяльності.

Як і будь-який новий термін, аутсорсинг не має чіткого визначення з окремо окресленими межами й чіткими ознаками. Фактично поняття «аутсорсинг» використовують як об'єднуюче для багатьох видів активності підприємства із винесенням певних операцій, дій та функцій за межі підрозділу або організації загалом, фокусування на основному майданчику чи виробництві основного продукту тощо.

Сьогодні не існує точної класифікації форм та видів аутсорсингу. Досить часто зустрічається поділ аутсорсингу бізнес-процесів на виробничий і невиробничий, а також окрема категорія «аутсорсинг інформаційних технологій» (ІТ-аутсорсинг).

Нині більшість постачальників аутсорсингу потрапляє до однієї з категорій залежно від виду до послуг, які вони надають своїм клієнтам, зокрема: вхідна служба обслуговування клієнтів, вихідний телемаркетинг, веб-дизайн та розробка, SEO та Інтернет-маркетинг, ІТ-аутсорсинг, віртуальні помічники служб, облік та управління персоналом, маркетинг та підтримка збуту [1].

Найбільш популярним видом аутсорсингу з передачі бізнес-процесів у світі є аутсорсинг бухгалтерського обліку. Держава регулярно змінює правила обліку і звітності, більшість ділянок яких є штрафонебезпечними. Крім того, питома вага середніх та малих підприємств у структурі реального сектору становить у середньому 70–90%. Це призводить до того, що компанії та індивідуальні підприємці прагнуть знизити ризики і починають шукати надійних постачальників бухгалтерських послуг які дають змогу заощадити витрати на заробітній платі штатних працівників бухгалтерії.

Україна як країна, орієнтована на експорт аутсорсингу, поставляє свої послуги здебільшого у США, країни Євросоюзу та Ізраїль. Український ринок ІТ-аутсорсингу на території Центрально-Східного європейського регіону входить до числа тих, що швидко розвиваються у зв'язку з наявністю висококваліфікованих фахівців та невисоких витрат на персонал [2].

Україна посіла 20 місце у глобальному рейтингу The 2019 Global Services Location Index Top 20 [3]. Однак при цьому за версією Bloomberg Україна посіла шосте місце у ТОП-10 самих нещасних економік у світі.

Відсутність офіційної статистики, яку, як правило, аналізує та систематизує Державна служба статистики України, – ще одна з негативних рис на ринку аутсорсингових послуг. Головна причина цієї проблеми – відсутність аутсорсингової діяльності як виду економічної діяльності в КВЕД 2010.

Всього в Україні на підставі відомостей з Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань (ЄДР) виявлено 143 аутсорсингових підприємств в Україні.

Географічне розташування аутсорсингових підприємств переважно знаходяться в містах з мільйонним населенням. Однак поступово тенденції змінюються й аутсорсингові підприємства починають з'являтися в областях та районах. Як правило, це стосується аутсорсингових підприємств, які надають послуги тільки на території України та співробітники, які можуть надавати аутсорсингові послуги виключно українською та російською мовами. Найбільша кількість аутсорсингових підприємств зареєстрована в м. Києві та м. Харкові (рис. 1). У м. Києві, як правило, аутсорсингові підприємства прагнуть виходити на міжнародний та європейські ринки. І, як наслідок, головною вимогою до найманих працівників – вільне володіння іноземними мовами, у зв'язку з тим, що аутсорсингові послуги вже надаються виключно іноземними мовами. А відтак, найвища заробітна плата у співробітників, які працюють на аутсорсингових підприємствах, у м. Києві у порівнянні з регіонами.

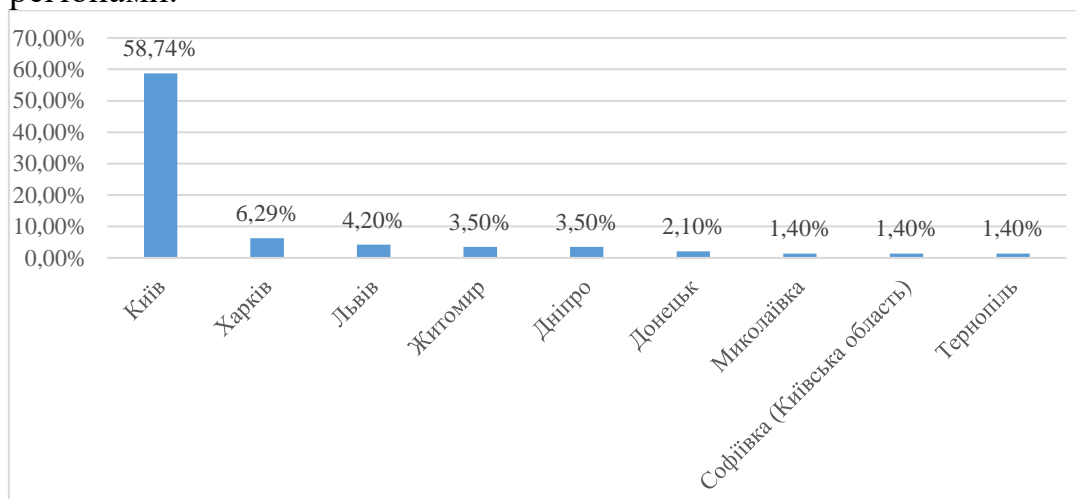

Рисунок 1 – Місцезнаходження аутсорсингових підприємств в Україні станом на 2019 р., у %

В Україні більшість засновників аутсорсингових підприємств обирають організаційно-правову форму у вигляді товариства з обмеженою відповідальністю. Проводячи аналіз аутсорсингових підприємств, користуючись інформацією з офіційного Реєстру платників єдиного податку та Реєстру платників ПДВ можливо підкреслити, що аутсорсингові підприємства використовують в своїй господарській діяльності загальну систему оподаткування (81,82%).

Аналізуючи рейтинг аутсорсингових бізнес-процесів в Україні (рис. 2), можна прийти до висновку, що однією з лідируючих сфер, які залучають аутсорсингові бізнес-процеси в Україні, є логістика. За результатами досліджень холдингу «ANCOR» [4], 36% респондентів визнали, що їхні компанії передають бізнес-процеси на аутсорсинг; серед них ІТ-послуги

займають 40,5%, логістика – 35,1%, ресурсне забезпечення виробничих процесів – 27,0%, маркетингові послуги – 21,6%.

Рисунок 2 – Рейтинг аутсорсингових бізнес-процесів в Україні, % [6]

Серед чинників привабливості України для зарубіжних аутсорсингових компаній виділяють такі [5]:

- зрілий та динамічний ІТ-ринок;
- значна кількість висококваліфікованих спеціалістів, які володіють передовими технологіями;
- розвинена система освіти, велика кількість університетів та науково-дослідних установ;
- високий рівень володіння англійською мовою серед працюючого населення;
- процеси економічної та політичної трансформації, орієнтовані на бізнес-моделі Заходу;
- вигідне географічне розташування;
- культурна спорідненість із Західною Європою та географічне розташування.

Разом із тим ми вважаємо, що Україна недостатньо швидко розвивається на світовому ринку аутсорсингу й усе ще важко конкурує зі світовими лідерами ІТ-аутсорсингу. Основною причиною цього є недостатня ступінь підготовленості ринку до повноцінного застосування аутсорсингової моделі.

Список використаних джерел:

1. Chris Ducker What is Outsourcing and How Does it Actually Work, Anyway. 2010. URL: <https://www.chrisducker.com/howoutsourcing-woks/>.
2. Смирнова Т. А., Голей Ю. М. Тенденції розвитку українського ринку аутсорсингу ІТ-послуг. *Стратегія економічного розвитку країн в умовах глобалізації*: матеріали V міжнар. наук.-практ. конф. молодих вчених і студентів URL: http://confcontact.com/2014_02_meshko/39_Smyrnova.htm.
3. The 2019 Global Services Location Index Top 20. URL: <https://www.atkearney.com/digitaltransformation/gсли>.
4. The Statistics Portal. URL : <https://www.statista.com/statistics/189788/global-outsourcing-market-size/>.
5. Барбаш А. Аутсорсинг в Україні: тенденції и прогнози. URL : <http://www.it4business.ru/business/2149/>.

АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ОСНОВНИМИ ЗАСОБАМИ ПІДПРИЄМСТВА

В сучасних умовах ведення бізнесу важливого значення набуває проблема ефективності управління основними засобами підприємства, вирішення якої тісно пов'язане з рівнем організації аналітичного процесу на підприємстві. З огляду на зазначене, організаційно-методичним та практичним аспектам економічного аналізу основних засобів необхідно приділяти особливу увагу. Втім, як показує досвід, епізодичність та несистематичність проведення економічного аналізу, що притаманно для більшості вітчизняних підприємств, значно нівелюють якісні параметри вихідної аналітичної інформації, що негативно позначається на дієвості управлінських рішень.

Одним із основних напрямів підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності підприємств є оптимізація управління процесами формування, використання та відтворення основних засобів, яке має відбуватися одночасно з удосконаленням організаційно-методичних та практичних положень економічного аналізу.

Аналітичне забезпечення – це система збору даних, що передбачає групування інформації в потрібному розрізі для потреб управління, складання бухгалтерської й аналітичної звітності. Аналітичне забезпечення діяльності підприємства є цілеспрямованою організованою діяльністю осіб, відповідальних за збір, обробку та аналіз внутрішньої і зовнішньої інформації, що є необхідною для управління підприємством [1, с. 212].

Дані зовнішнього середовища не розкривають кількісно-якісного стану основних засобів підприємства, інтенсивність та ефективність їх використання, однак мають опосередкований вплив на процес їх формування, використання та відтворення через систему нормативно-правових актів. Крім того, не потрібно недооцінювати інші джерела зовнішнього середовища, до якого відносять макроекономічні показники, результати маркетингових досліджень, тенденції кон'юнктури ринку тощо. Втім, прийняття управлінських рішень стосовно формування та використання основних засобів підприємства ґрунтується здебільшого на внутрішньому інформаційному забезпеченні [2, с. 7].

Суть концепції аналітичного забезпечення управління складається із застосовуваних способів акумулювання інформації, методичної побудови показників та їх аналітичної інтерпретації в системі управління. Рішення розглядається з урахуванням його пріоритетності та сукупності факторів, що впливають на успішність його реалізації [1, с. 212].

В процесі проведення аналізу стану та ефективності використання основних засобів застосовується увесь арсенал методичних прийомів, однак найбільш поширеним та інформаційно містким є коефіцієнтний аналіз, який на основі розрахунку співвідношення абсолютних величин, характеризує різні аспекти формування, використання та відтворення основних засобів підприємства (рис. 1).

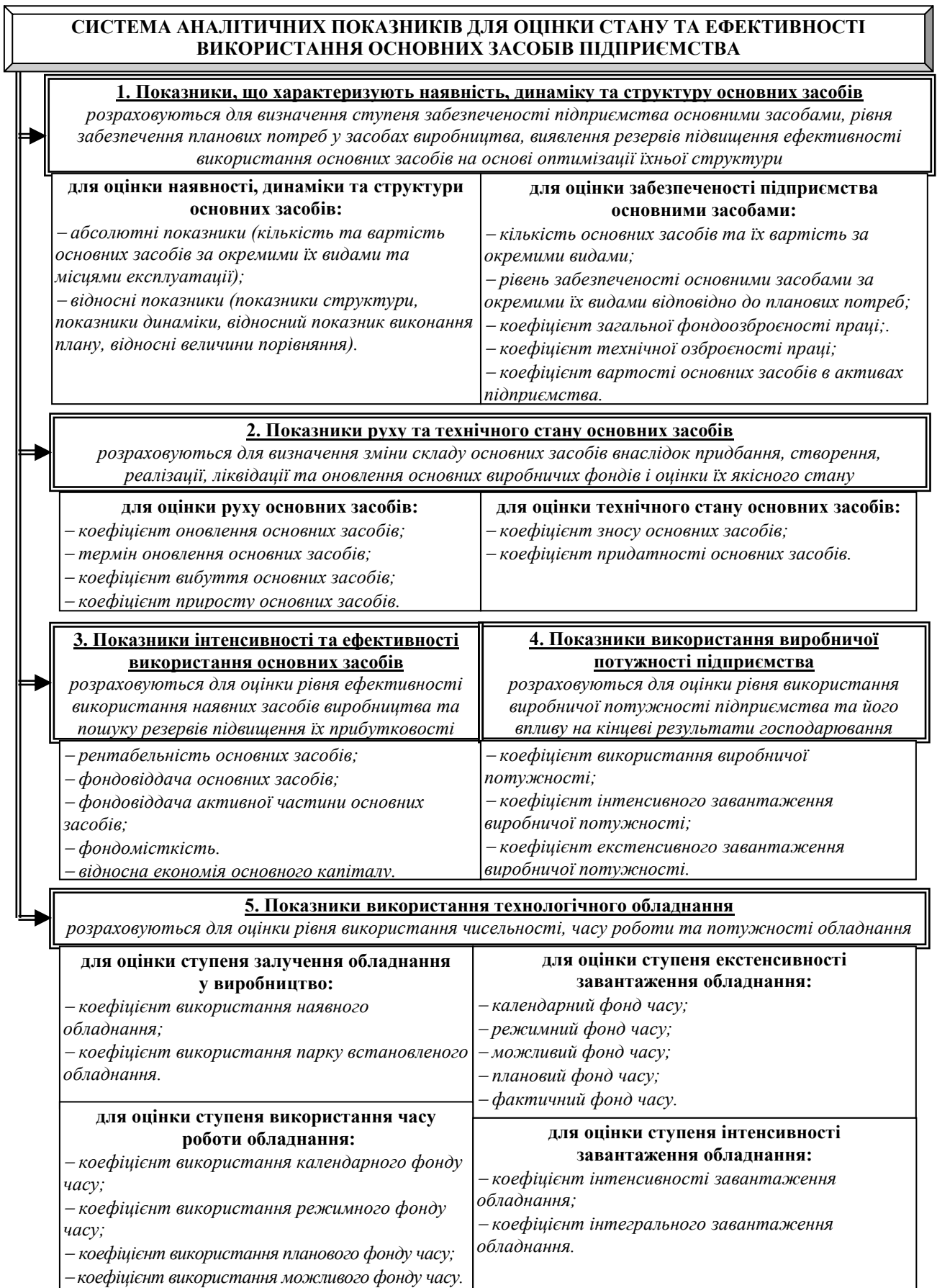

Рисунок 2 - Система аналітичних показників оцінки стану, інтенсивності та ефективності використання основних засобів

Розрахунок наведеної системи аналітичних показників дає змогу:

1) оцінити ступінь забезпеченості підприємства основними засобами за окремими видами машин, механізмів, обладнання, приміщень та місцями їх експлуатації; рівень забезпечення планових потреб у засобах виробництва; виявити резерви підвищення ефективності використання основних засобів на основі оптимізації їхньої структури;

2) визначити зміни у складі та структурі основних засобів внаслідок придбання, створення, реалізації, ліквідації та оновлення основних виробничих фондів та оцінити їх технічний стан;

3) визначити рівень інтенсивності використання засобів виробництва та виявити резерви підвищення ефективності їх використання;

4) оцінити рівень використання виробничої потужності підприємства та його вплив на кінцеві результати фінансово-господарської діяльності підприємства;

5) визначити рівень екстенсивності та інтенсивності завантаження обладнання; оцінити ступінь залучення обладнання у виробництво та ступінь використання часу роботи обладнання [2, с. 8].

Таким чином, ефективне управління основними засобами підприємства потребує налагодженої системи аналітичного забезпечення, здатної своєчасно формувати достовірну інформацію про стан, інтенсивність та ефективність використання засобів виробництва. Адже управлінські рішення, прийняті на основі неактуальної та обмеженої інформації, можуть не тільки не принести бажаного ефекту, а й деструктивно вплинути на хід виробничого процесу.

Список використаних джерел:

1.Гуменюк О.О. Функціонування аналітичного забезпечення діяльності підприємства. *Сталий розвиток економіки*. 2015. № 3(28). С. 212-216.

2.Покинъчерета В.В. Обліково-аналітичне забезпечення управління основними засобами підприємства. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 17. С. 5–11.

УДК 631:635.1/8:338.439.63

Сегеда С.А. – к.е.н., доцент

Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ
м.Вінниця

КОРЕЛЯЦІЙНО-РЕГРЕСІЙНИЙ АНАЛІЗ ІМПОРТУ ТОВАРІВ ПОВСЯКДЕННОГО ВЖИТКУ НАСЕЛЕННЯМ УКРАЇНИ

В процесі своєї життєдіяльності людина крім товарів першої необхідності потребує чимало товарів повсякденного вжитку – одяг, головні убори, вироби із шкіри, паперові та картонні вироби, тощо. Проте їх виробництво в Україні є обмеженим через дію цілої низки об'єктивних і суб'єктивних чинників. Зважаючи на це споживчий попит залишається незабезпеченим. Дефіцит необхідних товарів покривається зовнішнім імпортом, що потребує значних коштів іноземної валюти. Ми ж вважаємо, що більшість продуктів повсякденного вжитку можуть бути виготовлені з вітчизняної сировини, в

тому числі, аграрно-продуктового походження.

Кількість науковців, що займаються даною проблематикою, є чималою. Серед них варто відзначити праці Кармінської-Белобрової М.В. [1], Круп'як І.Й. [2], Мельник Т.М. та Пугачевської К.С. [3, 4], Олефіра В.К. [9], Паламара В. [6], Полторака А.С. [7], Рахмана Н.М. та Залогіної Т.О. [8], Сегеди С.А. [9, 10], Вдовенко Н.М. і Богач Л.В. [11]. Проведені дослідження мали різні вектори і погляди на сутність процесів і явищ, що вивчались авторами. Відповідно результати пошуку не могли претендувати на всебічність і загальність власних відкриттів, що й визначило актуальність дослідження.

Метою статті є статистичний аналіз динаміки вартості витрат закупівлі по імпорту продуктів і товарів повсякденного вжитку, виготовлених з продукції аграрно-продуктового виробництва; визначення їх місця в структурі вартості загального імпорту за період 2001-2019 рр.; визначення форми та тісноти зв'язку між вартістю імпорту певних товарних груп і факторними ознаками.

Одні з них використовуються у виробничих процесах в якості технологічних ресурсів (добрива, засоби захисту рослин, тварин і ґрунтів), або основних засобів виробництва (системи машин, механізмів й інше різноманітне обладнання). Інші товарні групи продуктів, що закуповуються за валюту по імпорту, використовуються як сировина аграрного сектору для виготовлення товарів і продуктів повсякденного вжитку широкими верствами населення. Однією з таких груп товарів є товарна група VIII – шкури необроблені, шкіра вичинена. Ця група товарів включає п.41 – шкури; п.42 – вироби із шкіри; п.43 – натуральне та штучне хутро. Основу цієї групи товарів становить продукція тваринництва і звірівництва (за винятком штучних виробів). У 2019 році витрати валюти на закупівлю по імпорту шкіряної і хутряної сировини та виробів становили 258,7 млн. дол. США, або 0,47% від загальної вартості імпорту. Збільшення витрат по імпорту становило 3,9 разу порівняно з 2001 роком, проте найбільшим за досліджуваний період було в 2018 році – 284,9 млн. дол. США. При цьому спостерігається тенденція підвищення частки імпорту у загальній його сумі з 0,42% до 0,47% протягом 2001-2019 рр.

Якщо включно до 2009 року сальдо по цій групі товарів було плюсовим, то з 2010 року змінилось на мінусове. Тобто з цього року починається спад реалізації продукції по експорту, що об'єктивно є результатом зменшення поголів'я худоби в Україні, а попит споживачів на шкіряну і хутряну продукцію змушує витрачати валютні надходження на їх закупівлю по імпорту.

Загалом за період 2001-2019 рр. загальна сума витрат на закупівлю по імпорту продукції товарної групи VIII склала 3,2 млрд. дол. США, яка могла б бути направлена на розвиток вітчизняної галузі тваринництва і рослинництва. Для підтвердження цієї тези нами було проведено кореляційно-регресійний аналіз, в якому функцією (Y) стала «вартість імпорту товарної групи VIII – шкури необроблені, шкіра вичинена, млн. дол. США», а фактором впливу (x) – «поголів'я великої рогатої худоби, млн. голів». Обробка даних проводилась

за період 2001-2019 рр. з використанням програмного забезпечення MS Excel і дозволила нам одержати такі результати:

1) коефіцієнт кореляції – (-0,8910), отже зв'язок обернений, а його тіснота – висока;

2) коефіцієнт детермінації – 0,7939, отже, мінливість функції (вартість імпорту товарної групи VIII) на 79,39% визначається мінливістю вибраного фактору (поголів'я ВРХ в Україні);

3) критерій Фішера: $F_{\phi}=65,464$; $F_{\kappa}=4,45$; $F_{\phi}>F_{\kappa}$, отже нульова гіпотеза про відсутність зв'язку між показниками відкидається, що означає статистичну значущість регресії;

4) критерій Стюдента: $t_{\phi}=8,091$; $t_{\kappa}=2,1098$; $t_{\phi}>t_{\kappa}$, отже, нульова гіпотеза про незначущість коефіцієнта регресії відкидається;

5) рівняння парної регресії приймає вигляд:

$$Y = 350,151 - 0,032x$$

Рівняння регресії показує, що при збільшенні поголів'я ВРХ на 1 тис. голів вартість імпорту товарної групи VIII «Шкури необроблені, шкіра вичинена» зменшиться на 32,2 тис. дол. США.

Коефіцієнт еластичності становить: $E_{шкіра}=-1,074$. Таким чином, збільшення поголів'я худоби на 1% зменшить вартість імпорту товарної групи VIII на 1,074%. Тобто, вартість імпорту є еластичною відносно поголів'я великої рогатої худоби в Україні.

Отже, активізація розвитку тваринництва – один із шляхів зменшення витрат валюти, що є доцільним не тільки з економічного погляду, а й соціального – забезпечення населення власне виробленою безпечною продукцією та створенням, а подекуди, збереженням робочих місць. Крім того, як зазначає В. Паламар «... вартість 1 м² готової шкіри становить 25-30 дол. США і суттєво вища за вартість 1 кг дубленого напівфабрикату – 2,21 дол. США в 2017р.» [6, с.123].

Проведений статистичний аналіз імпорту товарів повсякденного вжитку, виготовлених з продукції аграрно-продуктового виробництва дозволив нам зробити наступні висновки:

1. Споживання продукції товарної групи VIII «Шкури необроблені, шкіра вичинена» в Україні є імпортозалежним. Тобто, зовнішньоекономічна діяльність характеризується значними закупівлями по імпорту шкур, штучних волокон, товарів і продукції повсякденного вжитку, виготовлення яких призупинено та не забезпечується натуральною сировиною через зведення нанівець таких традиційно характерних для України галузей економіки як льонарство і коноплярство (культивування льону довгунця і коноплі, розвиток льонарства і підприємств легкої і текстильної промисловості), вівчарство, шовківництво, скотарство.

2. Між витратами валюти на закупівлю по імпорту продукції товарної групи VIII «Шкури необроблені, шкіра вичинена» та поголів'ям великої рогатої худоби існує тісний обернений зв'язок ($r=-0,8910$). Збільшення поголів'я тварин на 1 тис. голів призведе до зменшення витрат валюти на 32,2

тис. дол. США.

Список використаних джерел:

1. Кармінська-Белоброва М.В. Зовнішньоекономічна діяльність України на сучасному рівні: проблеми та напрямки. *Бізнес інформ*. 2016. № 4. С. 26.
2. Круп'як І.Й. Вектори зовнішньої торгівлі держави в умовах сучасних економічних перетворень. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2017. Вип. 20. С. 158-162.
3. Мельник Т.М., Пугачевська К.С. Детермінанти імпортозалежності економіки України. *Проблеми економіки*. 2019. № 2 (40). С. 53-61.
4. Мельник Т.М., Пугачевська К.С. Тенденції розвитку експорту України в умовах Євроінтеграції. *Бізнес інформ*. 2017. № 10. С. 66-73.
5. Олефір В.К. Оцінка імпортозалежності ринку продовольчих товарів України. *Економіка і прогнозування*. 2016. № 4. С. 91-105.
6. Паламар В. Ринок натуральних шкір в Україні. *Ринки і товари*. 2017. № 2. С. 117-126.
7. Полторак А.С. Стратегія імпортозаміщення товарів легкої промисловості в системі напрямів економічного зростання України. *Глобальні і національні проблеми економіки*. 2015. Вип. 5. С. 212-216.
8. Рахман М.С., Залогіна Т.О. Структурний аналіз імпортних операцій України. *Бізнес інформ*. 2018. № 9. С. 25-34.
9. Сегеда С.А. Аграрно-продовольча продукція в товарній структурі зовнішньої торгівлі України. *Економіка АПК*. 2019. № 2. С. 73-83.
10. Сегеда С.А. Тенденції та структура імпорту аграрно-продовольчої продукції. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Серія «Економічні науки»*. 2019. № 4. С. 172-190.
11. Vdovenko N. M., Bohach L. V. Scientific substantiation of the reduction of import dependence in the markets of agricultural products. *Науковий вісник Полісся*. 2017. № 2 (10). С. 13-17.